Азизлар, адолатли, меҳр-оқибатли бўлайлик!

Ишонч

50

1992 йил 14—20 декабрь (89)

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг ҳафталик газетаси

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ЎН БИРИНЧИ СЕССИЯСИДА

Тошкентда ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессияси бўлиб ўтди. Сессияда Ўзбекистон Республикасининг Президенти, Ўзбекистон Республикаси Конституция комиссиясининг раиси И. А. Каримов Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий соҳада тутган йўли, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг лойиҳаси ҳақида маъруза қилди.

Мустақил Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси моддама-модда муҳокама этилгандан сўнг гулдурос қарсаклар билан қабул қилинди.

Олий Кенгаш қабул қилган Қонунга биноан 8 декабрь умумхалқ байрами —Ўзбекистон Республикаси Конституцияс и куни, деб эълон қилинди.

Сессияда Тожикистон қонун чиқарувчи Олий органининг Ўзбекистон Олий Кенгашига мурожаатномаси ўқиб эшиттирилди. Мурожаатнома муҳокама қилинди ва шу масала юзасидан Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов сўзлади.

Олий Кенгаш кун тартибига киритилган навбатдаги масалалар муҳокама қилинди ва қонунлар қабул қилинди.

Олий Кенгаш Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонларини, Олий Кенгаш Раёсатининг қарорларини тасдиқлади.

Олий Кенгаш Республика Давлат мадҳиясини тасдиқлади ва «Ўзбекистон Республикасининг давлат мадҳияси тўғрисида»ги қонунни қабул қилди.

Ўзбекистон
Республикасининг
ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

Конституция комиссияси тақдим этган Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг лойиҳаси тўлалигича қабул қилинсин.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси 1992 йил 8 декабрдан бошлаб амалга киритилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 8 декабрь

Ўзбекистон
Республикасининг
ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН КУННИ УМУМХАЛҚ БАЙРАМИ ДЕБ ЭЪЛОН ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

Мустақил Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси қабул қилинганини нишонлаш мақсадида Конституция қабул қилинган кун — 8 декабрь умумхалқ байрами — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни деб эълон қилинсин.

8 декабрь дам олиш куни ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 8 декабрь.

Хабарлар мағзи

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Президенти Ислом Каримов республика Олий Кенгаши сессияси арафасида Қорақалпоғистон республикаси, вилоят район ва шаҳар ҳокимлари билан учрашди. Учрашувда республика Президенти Ислом Каримов ҳокимлик тизими, ички иқтисодий аҳвол, республикамизнинг молиявий сиёсати, Тожикистондаги вазият ҳақида мулоҳазалар билдирди.

1992 ЙИЛ 10 ДЕКАБРЬ куни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессиясида мустақил Ўзбекистоннинг биринчи мадҳияси қабул қилинди. Мадҳия матни муаллифи — шоир Абдулла Орипов, мадҳия мусиқаси муаллифи — бастакор Мутал Бурхоновдир.

ТОШКЕНТДАГИ Ўзбекистон Республикаси кўргазма марказида Туркия экспорт моллари кўргазмаси бўлиб ўтди. Унда Туркиядаги юзга яқин давлат ва хусусий фирма маҳсулотларининг намуналари намойиш қилинди.

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Фармони билан кўп йиллик ҳалол меҳнати, ижтимоий турмушдаги фаол иштироки учун бир гуруҳ ўртоқларга фахрий унвонлар берилди.

МАГАДАН тайёрагоҳида милиция ходимлари Магадан — Москва рейси бўйича учаётган аёлни қўлга олдилар. Унинг юклари орасидан оғирлиги 2 килограмм 310 грамм бўлган саноат олтини топилган.

КУЗБАССДАГИ Шевяков номли шахтада бўлган портлаш натижасида жабрланган кончилар оиласига маъмурият 100 минг сўмдан маблағ ажратган. Бир қанча шахталарда кончилар ҳалокатга учраган шахтерлар фонди ташкил қилиш учун бир кундан ишлаб беришга қарор қилдилар.

ҚЎРГАЗМА СИЗНИ ҚУТЯПТИ

10 декабрь куни пойтахтнинг биринчи Тошкент тиббиёт институтида (эски ТошМИ) иш бошлаган «Хитой Халқ Республикаси тиббиёт жиҳозлари» бозор кўргазмаси ўз ишини 16 декабргача давом эттиради.

Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Биринчи Тошкент Давлат Тиббиёт институти, ХХР тиббиёт асбоб-ускуналари саноат ширкати, Хэйлунцзян вилояти тиббиёт асбоб-ускуналар саноат ширкати бу бозор кўргазмага ташкилотчилик қилишди.

Соат 10 дан 17 гача ишлаётган бозор-кўргазмада даволаш-диагностика, ультратовуш, стоматология аппаратлари, рентген қурилмалари ва бошқа тиббиёт асбоб-ускуналари намойиш этилмоқда.

Ўз мухбиримиз.

КАСАБА УЮШМАЛАРИНИНГ МУҲИМ ДАСТУРИ

Газетанинг аввалги сонида эълон қилганимиздек, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг IV мажлиси бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон касаба уюшмаларининг «Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги «Ўзбекистон Республикаси Қонуни асосидаги ҳаракат тактикаси ҳақида» Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши раиси Б. А. Алламуродов маъруза қилди. Қуйида шу маъруза баёнини эълон қиламиз.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашини X сессияси «Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини қабул қилди. Қонунда энг оммавий жамоат бўлган касаба уюшмалари ташкилотига илк бор ҳуқуқий мақом берилди.

Мазкур Қонун лойиҳасини тайёрлаш ва уни республика парламенти муҳокамасидан ўтказиш билан боғлиқ ишлар мураккаб кечди. Уни тайёрлашда кўплаб касаба уюшма фаоллари, мутахассислар, таниқли ҳуқуқшунос ва қонуншунос олимлар қатнашди. Лойиҳа матбуотда эълон қилинди, қуйи касаба уюшма ташкилотлари ва меҳнат жамоаларида муҳокама этилди, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қўмиталари, Олий суд ва Адлия вазирлиги, прокуратура, Фанлар Академияси, ҳуқуқшунослик институтида синчиклаб ўрганилди.

Муҳокама жараёнида юзлаб таклиф ва мулоҳаза, эътирозлар билдирилган эди. Уларнинг кўпи лойиҳага киритилди. Биз касаба уюшмаларининг ижтимоий ҳаётдаги аҳамиятини, Қонун қабул қилиниши зарурлигини, бунинг меҳнаткашлар ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ҳуқуқий муҳофазасида нечоғли муҳим эканлигини, фикрлари ҳар хил бўлган айрим парламент аъзоларига, маъмурий ва ҳуқуқий идораларининг раҳбарларига тушунтиришимизга тўғри келди. Бизга: «Жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги Қонун бор-ку, бундан ташқари, ҳали Ҳамдўстликдаги бошқа республикаларда касаба уюшмалари тўғрисида Қонун қабул қилингани йўқ, шошилмаслик керак», деб маслаҳат ҳам беришди.

Ҳаёт эса Қонунни қабул қилишни тақозо этар эди. Бозор иқтисодиётига ўтилиши, мулкчилик шаклларининг ўзгариши, нарх ва солиқ сиёсати ҳамда иш ҳақининг ислоҳ қилиниши, шунингдек, иш билан таъминлаш ва меҳнаткашларни ишсизликдан ҳимоя қилиш муаммолари касаба уюшмалари олдига бутунлай янгича вазифаларни қўйди. Ушбу муаммоларни ҳал этиш маъмурият ва мулк эгаси билан келишмовчиликларни келтириб чиқариши муқаррардир. Аслида ҳам шундай бўляпти.

Ана шундай вазиятда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримов, республика Олий Кенгаши раҳбарияти касаба уюшмалари тўғрисида Қонун қабул қилиниши зарурлигини тўғри тушундилар ва уни парламент муҳокамасига ҳавола этиш ҳақидаги илтимосимизни қўллаб-қувватладилар. Эндиликда республика касаба уюшмаларининг ўз Қонуни бор! Унда фақат касаба уюшма аъзоларининг эмас, балки, барча меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ҳимоя этиш борасидаги касаба уюшмалари ҳуқуқи белгиланган. Бу Федерациямизнинг, барча аъзо ташкилотларнинг, Ўзбекистондаги

(Давоми-2-бетда)

КАСАБА УЮШМАЛАРИНИНГ МУҲИМ ДАСТУРИ

(Давоми. Боши-1-бетда)

салкам саккиз миллион нафар касаба уюшма аъзоларининг катта ютуғидир.

Маърузачи, мазкур Қонуннинг барча касаба уюшма ташкилотлари учун ниҳоятда аҳамиятли эканлигини ҳисобга олиб, унинг айрим асосий қоидаларига тўхталиб ўтди.

Қонун 3 та боб ва 22 та моддадан иборат бўлиб унинг биринчи бобида касаба уюшмалари фаолиятига оид умумий қоидалар, касаба уюшмаларининг Уставдаги ихтиёрийлик, ўз фаолиятида давлат бошқаруви ва хўжалик идораларидан, сиёсий ва бошқа жамоат ташкилотларидан мустақиллиги, ҳисобдор эмаслиги ва улар томонидан назорат қилинмаслиги каби қоидалари баён этилган. Қасаба уюшмалари яқин вақтларгача мустақил **бўлмаганлигини** эсласак Қонундаги ушбу қоиданинг аҳамиятини осонгина тушунишмиз мумкин.

Меҳнаткашларга корхона, муассаса ва ташкилот ҳамда бошқа иш жойларида касаба уюшмалари тузиш ҳуқуқи берилгани ҳам ниҳоятда муҳимдар. Масалан, жамоат ташкилотлари, давлат бошқарув идоралари, ўқув юртлари сингари жойларда сиёсий партиялар ўз тизилмаларини ташкил этиши ман этилган. Қасаба уюшмалари эса ҳар қандай жамоада ўз ташкилотини тузиши мумкин.

Қонуннинг тўртинчи моддаси Конституцияда белгиланган фуқароларнинг тенг ҳуқуқлигини кафолатлайди. Шунга кўра фуқароларнинг касаба уюшмаларига аъзо эканлиги ёки аъзо эмаслиги уларнинг меҳнат, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, шахсий ҳуқуқ ва эркинликларининг бирон-бир тарзда чекланишига сабаб бўлмайди. Уларни касаба уюшмаларига мансублигига қараб камситиш тақиқланади.

Бешинчи ва олтинчи моддаларда касаба уюшмалари ҳуқуқий мавқеининг асослари, улар фаолиятини тўхтатиб қўйиш ёки тақиқлашнинг ҳуқуқий меъёрлари белгиланган. Бунда касаба уюшмалар фаолиятини тўхтатишнинг ташкилот Низомида белгиланган тартиби биринчи ўринга қўйилган. Қасаба уюшмалари, ёки бирлашмаларининг фаолияти Ўзбекистон Республикаси Конституциясига зид бўлган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг тақдимига биноан, Ўзбекистон Республикаси Олий Судининг қарори билангина тақиқланиши мумкин. Қасаба уюшмалари фаолиятини тақиқлашга бошқа бирон-бир идоранинг ҳуқуқи йўқ. Бу қоида биз учун ўта муҳим аҳамиятга эга.

Ўнта моддадан иборат бўлган иккинчи бобда касаба уюшмаларининг асосий ҳуқуқлари баён этилган. Жумладан, 7-моддада Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши меҳнат ва ижтимоий-иқтисодий масалаларга оид қонун ҳужжатлари ишлаб чиқишда қатнашиш, улар юзасидан меъёрий ҳужжатлар қабул қилиш хусусида тегишли давлат бошқаруви, хўжалик ва кооператив идораларига таклифлар киритиш ҳуқуқи ёзилган.

Бу моддада меҳнаткашларнинг меҳнат ҳамда ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқ ва манфаатларига дахлдор меъёрий ҳужжатларни давлат бошқаруви ва ҳукумат Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашини камида бир ҳафта олдин хабардор этиб, қабул қилишлари кераклиги қайд этилган. Шу тарика Қонун касаба уюшмаларининг ушбу масалаларни ҳуқуқий негизда ҳал этишда қатнашишларини кафолатлайди.

Кейинги вақтда касаба уюшмаларига фуқароларнинг меҳнат қилишга оид конституциявий ҳуқуқини ҳимоя қилиш ҳуқуқини бериш борасида турлича фикрлар билдирилмоқда.

Баъзилар буни бозор иқтисодиёти ўз хусусиятларига эга эканлиги, мулкдорлар ҳуқуқи камситилаётганлиги, ишсизларга нафақа олиш ҳуқуқи берилаётганлиги билан исботлашга уринмоқдалар.

Лекин биз ўз мавқеларимизни ҳимоя қила олдик ва касаба уюшмаларига аҳолини иш билан таъминлаш, давлат сиёсатини ишлаб чиқишда қатнашиш, шунингдек, корхоналарда ишдан бўшатилаётган фуқароларни ижтимоий муҳофазалаш ҳуқуқини берувчи махсус модда Қонунга киритилишига эришдик.

Бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида ушбу меъёр, шубҳасиз, катта аҳамиятга эга. У қонунсиз равишда ишдан бўшатишларнинг олдини олишга жиддий кафолат бўлиб, маъмуриятдан ишдан бўшатилаётган ходимларни қайта ўқитиш ва иш билан таъминлаш, уларга кафолатлар ҳамда тўловлар бериш юзасидан ўз вақтида чора-тадбирлар кўришни талаб қилишга имкон беради.

Қонуннинг 11, 12, 13-моддаларига биноан касаба уюшмаларига меҳнат тўғрисидаги қонунларга риоя этилишини назорат қилиш, меҳнат низоларини кўриб чиқиш ҳуқуқлари берилган.

Меҳнат шартномаси касаба уюшмаси қўмитасининг розилиги олинган тақдирдагина маъмурият ташаббуси билан бекор қилиниши мумкин. Қасаба уюшмаси қўмитасининг ходимни ишдан бўшатишга қарши эканлиги ҳақидаги қарори узил-кесил қарор ҳисобланади. Бу қарорнинг устидан маъмурият халқ судига даъво аризаси билан мурожаат қилиш ҳуқуқига эга эмас. Қасаба уюшмаси қўмитасининг қарорини ҳатто касаба уюшмасининг юқори идораси ҳам, прокуратура идораси ҳам бекор қила олмайди. Бу фуқароларнинг меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя **қилишнинг ниҳоятда муҳим воситасидир.**

Ўнинчи модда Қонундаги энг асосий моддалардан биридир. Унга кўра касаба уюшмаларининг меҳнат шарт-шароитлари ва унга ҳақ тўлаш, меҳнат муҳофазаси ва ишлаб чиқаришдаги хавфсизлик, турар-жой шароитлари, ижтимоий суғурта, меҳнаткашлар саломатлигини ҳамда маданий манфаатларини муҳофаза қилишдаги, пенсия таъминоти соҳасидаги ҳуқуқлари Ўзбекистон Республикаси тегишли қонунлари асосида таъминлаб борилади. Респуб[illegible] ва ҳудудий касаба уюшмалари бирлашмаларига ўз муҳоф[illegible] доирасида меҳнаткашлар ижтимоий-иқтисодий даражас[illegible]га оид тадбирларни ишлаб чиқишда, турмуш туфайли тов[illegible]осий мезонлари ҳамда нарх-наво ўзгариши тирикчилик мин[illegible]лаш миқдорини белгилашда, белгиланган ригa риоя этилиши[illegible], пенсия, стипендия ва нафақа миқдо[illegible]азорат қилишда қатнашиш ҳуқуқи берилган.

Ушбу ваколатларни баж[illegible]ш учун касаба уюшмалари музокаралар юритиш, тегишли [illegible]влат ва хўжалик идоралари билан жамоа шартномалари ва битимлари тузиш ҳамда уларнинг амалга оширилишини назорат қилишда ўзларига берилган устивор ҳуқуқдан фойдаланадилар.

Юқорида айтиб ўтилган ҳуқуқларни самарали тарзда рўёбга чиқариш учун кафолатлар белгиланиши ҳам зарур, — давом қилди нотиқ. Бу ҳуқуқларнинг кафолатлари Қонуннинг учинчи бобида белгилаб берилган.

Қонун давлат ва хўжалик идораларнинг маъмуриятлари, жамоат ташкилотлари, мансабдор шахслар зиммасига касаба уюшмалари ҳуқуқларига риоя этишни ва уларга кўмаклашишни юклайди. Ушбу идоралар ёки шахслар касаба уюшмалари ҳуқуқларини камситсалар ёҳуд уларнинг қонуний фаолиятига тўсқинлик қилсалар, қонунларда белгиланган тартибда жавоб берадилар. Маъмуриятнинг зиммасига касаба уюшмаси Низомидаги вазифаларини муваффақиятли бажариши учун шарт-шароит яратиши ва фаолиятига ҳар томонлама ёрдам бериши юкланади. Шунингдек, Қонунга кўра мазкур идоралар ва шахслар касаба уюшмаси қўмитасига жиҳозланган хоналар, ўз мулки бўлган ёки ижарага олинган бинолар, ҳамда ишчилар, хизматчилар ва уларнинг оила аъзолари орасида маданий-маърифий, соғломлаштириш, жисмоний-тарбия-спорт ишлари олиб боришга мўлжалланган иншоотларни текинга бериб қўйишлари лозим.

Қасаба уюшма идораларига сайланган шахслар қонунга кўра муайян кафолатлардан фойдаланадилар. Сайлаб қўйиладиган касаба уюшма идораларининг асосий ишдан озод этилмаган аъзолари илк бор шундай кафолатдан баҳраманд бўладиган бўлдилар. Республикамизда беш юз минг нафардан зиёд ана шундай касаба уюшма фаоллари ўзлари аъзо бўлган касаба уюшма идораси олдиндан розилик берсагина ишдан бўшатилишлари мумкин.

Қонунда касаба уюшмаларининг мулкий ва молиявий мустақиллиги ҳам қайд этилган. Улар ўз мол-мулк ва пул маблағларига эгалик қиладилар. Молиявий фаолият соҳаларида давлат, хўжалик, кооператив ва жамоат ташкилотларига қарам эмаслар. Давлат касаба уюшмасининг фақат тижорий фаолиятини назорат қилиши мумкин.

Мен, — деди нотиқ, — сизларга касаба уюшмалари тўғрисидаги Қонуннинг асосий моҳиятини изоҳлаб бердим. Қонуннинг у ёки бу қоидасига эътиборингизни қаратар эканман, уни ҳаёт билан таққослаб, бундан буён қандай ҳаракат қилишимиз тўғрисида фикр билдиришингизни истар эдим. Чунки биз бугун қабул қиладиган қарор тажрибангиз, малака ва билимингизга асосланган бўлиши керак.

Биз касаба уюшмаларининг ҳуқуқ ва кафолатлари таъминланишини кўзлабгина қолаётганимиз йўқ. Балки касаба уюшмаси фаоллари меҳнат аҳли манфаатлари муҳофазаси соҳасида, барқарорликни ҳамда корхоналар маромли ишлашини таъминлаш, фуқаролар осойишталигини сақлаш, республика мустақиллигини мустаҳкамлаш борасида касаба уюшмалари зиммасига тушаётган улкан масъулиятни тушуниб олишларини ҳам умид қилмоқдамиз.

Мажлисимиз арафасида Республикамиз Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримов билан учрашув бўлиб ўтди. У киши ишларимиздан батафсил хабардор қилинди. Қасаба уюшмаларининг меҳнаткашлар, айниқса аҳоли кам даромадли табақаларининг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқ ва манфаатлари муҳофазаси борасидаги фаолиятини маъқуллади. Қасаба уюшмаларининг мулкий ҳуқуқи, ижтимоий суғуртани бошқариш, аъзо ташкилотлар ўртасидаги ўзаро муносабатлар, ёшларни тарбиялаш ва манфаатларини ҳимоя қилиш, Республика янги Конституцияси лойиҳасига касаба уюшмалари ҳамда фаолларининг муносабати ва бошқа қатор масалалар хусусида фикр алмашдик.

Ўртага қўйилган масалаларнинг ҳаммасига Президент ижобий муносабат билдириб, қўллаб-қувватлади. Қасаба уюшмаларидан Республикада, айниқса меҳнат жамоаларида вазиятнинг **беқарорлашувига** йўл қўймасликни кўзлаб, янада собитқадамлик билан иш олиб боришни илтимос қилди. Шунингдек, ўрток Каримов Федерация кенгашига, тармоқ касаба уюшмаси қўмиталарига республика раҳбариятининг аҳоли ижтимоий муҳофазаси юзасидан кўраётган тадбирлари ижросини назорат қилиб боришлари, интизомни мустаҳкамлаш, меҳнат унумдорлигини ошириш масалалари билан янада амалий шуғулланишлари ва шу тарика ишлаб чиқаришни юксалтиришга ўз ҳиссаларини қўшишлари истагини билдирди. Халқ хўжалигида ишлар маромида бормаса, ижтимоий муҳофаза масалаларини ҳал этиб бўлмайди. Масаланинг шу таҳлитда қўйилиши ниҳоятда тўғридир, деб ўйлайман.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги барча мамлакатларни қамраган инқирозли ҳолатлар республикамизни ҳам четлаб ўтмади, иқтисодий ва хўжалик алоқаларимизга зарар етказилди.

Ўн ой ичида миллий даромад аввалги йилнинг шу даврига қараганда 23,6 фоиз, саноат маҳсулоти ҳажми 8,4 фоиз, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш 5,1 фоиз камайди. Уй-жой, мактаблар ва мактабгача болалар муассасалари, соғлиқни сақлаш ҳамда ижтимоий аҳамиятдаги бошқа объектлар қурилишига маблағ ажратиш ҳажми қисқармоқда.

Бошқа республикаларда нархлар эркин қўйиб юборилганлиги ва аввало, Россия Федерациясида ёнилғи-мойлаш материаллари қиймати кўп маротаба ошганлиги оқибатида республикамизнинг миллионлаб фуқаролари қийинчиликларга дуч келишди.

Республикамизда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш мақсадида асосий озиқ-овқат маҳсулотларини қатъий белгиланган нархларда меъёрлаб сотиш ташкил қилинди. Товар ресурслар республикадан ташқарига олиб чиқиб кетилишининг олдини олиш чоралари кўрилди.

Қасаба уюшмалари Федерацияси кенгаши билан Вазирлар Маҳкамаси ўртасидаги битимга, Президент Фармонлари ва Ҳукумат қарорларига мувофиқ йил бошидан бери энг кам иш ҳақи миқдорлари беш марта оширилди. Шу туфайли пенсиялар, стипендиялар, нафақалар бюджет ташкилотлари ходимларининг лавозим маошлари ва тариф ставкалари кўпайди. Бюджетга тааллуқли бўлмаган ташкилотларда истеъмол фондларидан фойдаланишга оид чеклашлар бекор қилинди. Уларга иш ҳақи меъёрини ўзлари белгилаб боришлари ҳуқуқи берилди.

Ҳозирги кунда энг кам иш ҳақи икки минг сўм миқдорида белгиланган. Сентябрь ойида халқ хўжалиги тармоқларида ишчи ва хизматчиларнинг ўртача иш ҳақи салкам 3600 сўмни, шу жумладан, саноатда — 5080 сўмни, қурилишда — 4105 сўмни, транспортда — 4478 сўмни, алоқа соҳасида — 3839 сўмни, соғлиқни сақлашда — 3134 сўмни, халқ таълими соҳасида — 3965 сўмни ташкил этди.

Бу билан мен республикамиз аҳолисининг турмуш шароити кўнгилдагидек яхши даражада демоқчи эмасман. Афсуски, барча собиқ республикаларда бозор иқтисодиётига ўтиш даври жиддий қийинчиликлар билан кечмоқда. Бир қатор қўшни республикаларда сиёсий курашлар кескин қарама-қаршиликларга, одамларнинг ҳалок бўлишига олиб келди. Ана шундай вазиятда биз республикамиз раҳбарияти, ҳурматли Президентимизнинг пухта ўйланган сиёсати туфайли мустақил давлатимизнинг фуқаролари тинч шароитда яшаётгани, объектив қийинчиликларни тўғри тушунаётгани, тинчлик, осойишталик ва ўзаро тотувликни сақлаб қолишга интилаётганини ҳам кўриб турибмиз. Худди шулар мушкул вазиятдан қутулишнинг асосий кафолатларидан биридир.

Республикамиздаги ҳозирги ижтимоий-иқтисодий вазият касаба уюшмалари XIV қурултойининг иккинчи босқичида «Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг яқин давр ва истиқболдаги амалий ҳаракатлари Дастури» қабул қилинган пайтдагидан анча фарқ қилади.

Лекин кейинги йилларда воқеалар шу қадар шиддатли ривожланмоқдаки, дастурий мақсадларимизга, ҳаракатларимиз тактика ва стратегиясига ўзгартишлар киритишга тўғри келмоқда. Олдимизда турган вазифаларни ҳал этишга, касаба уюшмаси ҳаракатини бутун ривожига янгича қарашлар пайдо бўлмоқда.

Қасаба уюшмалари амалий ҳаракатлар дастури қабул қилинган пайтда бутунлай бошқа давлат ва сиёсий тузум шароитида яшаётган бозор иқтисодиётини эса бошқариладиган иқтисодиёт деб тушунаётган эдик. Ана шундай иқтисодиётга ўтишни собиқ иттифоқнинг барча республикалари биргалашиб, аста-секин амалга оширишлари назарда тутилаётган эди. Лекин, бундай бўлиб чиқмади, бунда республикамизнинг айби йўқ.

Мажлис қатнашчиларига тарқатилган «Ўзбекистон касаба уюшма ҳаракатини ривожлантириш Концепцияси» лойиҳасида ижтимоий-иқтисодий ривожланиш янги шароитларидаги, Ўзбекистон Республикасининг «Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонуни асосидаги касаба уюшмалари ўрни ва аҳамияти ҳамда вазифаларига янгича қарашларимиз баён этилган. Ушбу Концепция касаба уюшмалари қурултой қабул қилган Дастур вазифасини бажаришни даъво қилмайди, балки уни тўлдиради, холос. Бундан ташқари, у сизнинг фикр-мулоҳазангиз асосида қайта ишланади ва келгуси йил Федерациямиз йиғилишларининг бирида тўлиғича қабул қилинади.

Энди олдимизда турган энг долзарб масалаларга ўтишга ва уларни ҳал қилиш борасидаги касаба уюшмалари Федерацияси қандай мавқе тутаётганини баён этишга ижозат бергайсиз, — деди маърузачи.

Қонун чиқарувчилик негизларини вужудга келтириш бозор иқтисодиётига ўтиш даврининг ўзига хос хусусиятидир.

Кейинги пайтда республика парламенти бозор иқтисодиётига асос солган бир қанча қонун ҳужжатларини қабул қилди. Мулкчилик, корхоналар, тадбиркорлик фаолияти ва чет эл инвестициялари, фермерлик фаолияти, ижарачилик, корхоналарга ҳамда фуқароларга солиқ солиш, давлат мулкини унинг тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисидаги Қонунлар шулар жумласидандир.

Меҳнаткашларни бозорнинг салбий оқибатларидан ижтимоий ҳимоялашга қаратилган бир қатор қонунлар, шу жумладан, аҳолини иш билан таъминлашга оид Қонун қабул қилинди, уни ишлаб чиқишда касаба уюшмалари асосий ўрин тутди.

Ҳозирги кунда ушбу Қонун ҳужжатларини ҳаётга татбиқ этиш касаба уюшмаларининг олдига ҳам илгари учрамаган ўнлаб мураккаб масалаларни кўндаланг қўймоқда.

Чунончи, мулкчилик, тадбиркорлик фаолияти ҳамда фермер хўжаликлари тўғрисидаги Қонунлар қабул қилингач, иқтисодиёт борасида давлат соҳасига кирмайдиган корхоналар ва кооперативлар ташкил топа бошлади. Эндиликда республика ҳудудида етти минг кичик корхона ва бир мингдан кўп ижара корхонаси, уч минг етти юз кооператив ишлаб турибди. Улардаги ходимлар салкам икки юз минг кишига етди. Ўн мингдан зиёд қишлоқ аҳли деҳқон (фермер) хўжаликларида ишламоқда.

Меҳнаткашлар ушбу янги тоифасининг ҳам ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқ ва манфаатлари муҳофазасини таъминлашимиз муҳимдир.

Давлат мулкини унинг тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш орқали ҳам мулкчилик шакллари ўзгариб бормоқда, булар фақатгина хусусийлашаётган корхоналар аъзоларининг эмас, балки бутун аҳолининг туб манфаатларига дахлдор бўлмоқда. Ушбу масалага оид Қонун лойиҳасини тайёрлаш жараёнида касаба уюшмалари Федерациясининг Кенгаши хусусийлаштирилаётган корхонага биринчи навбатда меҳнат жамоаси ҳуқуқли эканлигини ёқлаб, айни пайтнинг ўзида ишлаб чиқаришдан ташқари соҳаларда ишлайдиганлар, ногиронлар ва пенсионерларнинг давлат мулкига бўлган ҳуқуқини камситмаслик тўғрисида таклиф киритди. Қабул қилинган Қонунда ушбу таклифлар ўз аксини топди.

Бироқ, амалга ошириш аниқ механизми тасдиқланмай туриб, савдо, маиший хизмат ва маҳаллий саноат объектларида давлат тасарруфидан чиқарила бошланганлиги фуқаролар ҳуқуқларининг камситилиши ҳодисаларига сабаб бўлмоқда. Хусусийлашаётган объектларни қайси маблағга сотиб олишни ҳали кўпчилик билмай, «махфий» иқтисодиётнинг тузоғига тушиб қолишдан чўчимоқдалар. Федерация кенгаши, касаба уюшма вилоят кенгашлари ва марказий қўмиталари давлат мулкини унинг тасарруфидан чиқариш хусусида ўз мавқеларини ишлаб чиқиб, ҳукумат, вилоят ҳокимликлари, вазирликлар ва идораларнинг кўриб чиқишига ҳавола этишлари зарур.

Тошкент шаҳридаги давлат тураржой фонди давлат та-

(Давоми-3-бетда)

КАСАБА УЮШМАЛАРИНИНГ МУҲИМ ДАСТУРИ

(Давоми. Боши-1-2 бетларда)

сарруфидан чиқарилаётганлиги туфайли меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилиш масаласи янада кескин кўндаланг бўлди. Дарвоқе, бу хусусийлаштириш касаба уюшмалари шаҳар кенгашини олдиндан хабардор қилмай бошланди. Ишлаб чиқариш соҳасининг кўплаб ишчи ва мутахассислари республика Президентининг давлат турар-жой фондини Улуғ Ватан уруши ва Афғонистондаги уруш, Чернобиль фалокати оқибатларини тугатиш қатнашчилари ва ногиронларига, шунингдек ишлаб чиқаришдан ташқари соҳа ходимларининг талайгина тоифаларига текинга бериш тўғрисидаги Фармонларини маъқуллашмоқда. Бироқ ўзлари хусусийлаштириб олаётган квартиралари юзасидан уларга шаҳар ҳокимлиги бирон-бир имтиёз беришни кўзда тутмаганлигидан норози бўлишяпти.

Федерация кенгаши Тошкент шаҳрида амалга оширилаётган хусусийлаштиришнинг бу шаклини кўриб чиқишни сўраб, республика Олий Кенгаши ҳамда Вазирлар Маҳкамасига мурожаат қилди. Унда меҳнат жамоаларининг иштироки ҳисобидан қурилган квартираларда яшовчиларга муайян имтиёзлар бериш, уйлари бузилганлиги эвазига олинган давлат квартираларини фуқароларга текинга бериш ҳамда Президент Фармонлари дахл қилмай қолган фуқароларга улар давлат тасарруфидаги уй-жойни сотиб олишларида имтиёз беришни белгилаш хусусида аниқ таклифлар киритилди. Уйлари бузилган фуқароларга квартираларни текинга бериш масаласи ҳозирги кунга келиб ҳал бўлди. Бошқа масалалар ҳозирча кўриб чиқилмоқда. Биз республика Президентининг Фармонларида кўрсатилган фуқароларнинг ҳаммасига, яъни асосан ишчилар синфига, ишлаб чиқариш тармоқларининг мутахассисларига давлат турар-жой фондини текинга хусусийлаштириб олиш ҳуқуқини яна бир бор кўриб чиқишни лозим деб ҳисоблаймиз.

Юқорида келтирилган мисоллар асосида яна бир бор шуни қайд этмоқчи эдимки, давлат мулкини ҳамма жойда унинг тасарруфидан чиқарилиб, хусусийлаштира бошлаганимизда яна шунга ўхшаш турли-туман муаммолар келиб чиқиши мумкин.

Қасаба уюшмаси қўмиталари «Давлат мулкини тасарруфдан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида» ҳамда «Қасаба уюшмалари... тўғрисида» республика Қонунларида белгиланган ваколатларига мувофиқ меҳнат жамоаларининг, барча фуқароларнинг манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилишлари, ушбу муҳим соҳадаги уларнинг ҳуқуқлари камситилишига йўл қўймасликлари лозим.

Бозор иқтисодиёти муносабатларига ўтиш жараёни билан бир вақтда меҳнат бозори ҳам вужудга келмоқда. Ишчи кучи товарга айланмоқда ва ҳар қандай товар каби у ҳам етарли миқдорда ва юқори сифатли бўлиши керак. Бу эса ишсизлик муаммосини келтириб чиқариши мумкин. Шу сабабли касаба уюшмалари олдида мутлақо янги вазифалар кўндаланг бўлмоқда. Биз фуқароларнинг меҳнат қилиш бўйича конституциявий ҳуқуқларини ҳимоя қилишгагина эмас, балки меҳнаткашларни бозорга ўтишнинг муқаррар офатидан муҳофазалашда ўз мавқеларимизни ишлаб чиқишимизга ҳам тўғри келди. Чунки яқин вақтларгача расмий ва норасмий манбаларда ишсизлар миқдори кўрсаткичлари 500 мингдан 1 миллион кишига қадар ўзгарувчан бўлган республикамиз учун одамларнинг ишлаб чиқариш соҳасидан ялписига бўшатиб олиниши ҳақиқий кулфатга айланиши мумкин.

Ана шу туфайли касаба уюшмалари республика Президенти ва ҳукуматининг шахсий томорқа хўжаликларини ривожлантириш, қишлоқ аҳли ва шаҳарликларга улар ўз турар-жой муаммоларини ҳал этган ҳолда, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ҳам етиштира олишлари ва ортиқчасини четга сотишга имкон берадиган ер участкалари ажратиб бериш бўйича тадбирларини қўллаб-қувватладилар.

Лекин ишдан маҳрум бўлиб қолмасликнинг, ишсизлик шароитида эса фуқароларга ижтимоий кафолатларни таъминлаб бериш учун «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги Қонуннинг муҳофаза имкониятлари тўла-тўкис ишга солиниши лозим.

Ҳозирги вақтда ушбу Қонунга кўра Қорақалпоғистонда, барча вилоятлар, шаҳар ва районларда аҳолини иш билан таъминлаш хизматлари, махсус фондлар ташкил этилган. Кўпгина вазирлик ва идоралар, корхоналар маъмуриятлари икки томонлама ва жамоа шартномаларига мувофиқ иш ўринларини ривожлантириш, ишдан бўшатилаётган ишчи ва мутахассисларни ўқитиш ва қайта ўқитиш дастурларини ишлаб чиқдилар.

Ишсизликдан ҳимоялаш борасида кўрилган чоралар ижтимоий вазиятни бирмунча барқарорлаштирди. Шу йилнинг январь — август ойларида республикада ходимларни қисқартирилиши оқибатида саксон тўрт минг киши ёки 1,7 фоиз ходим ишдан бўшатилди. Уларнинг кўплари кун ўтказиш учун якка тартибда меҳнат қила бошладилар, тижорий тузилмалардан ўзларига иш топдилар. 1992 йилнинг 1 сентябрига келиб, меҳнат биржаларида 14,6 минг киши ҳисобда турган эди, уларнинг икки минг нафари ишсиз деб эътироф этилди. Шулардан бир минг саккиз юз киши ишсизлик нафақаси олмоқда.

Албатта, ҳали бу рақамлар ваҳимали даражада эмас, лекин хотиржам бўлмаслигимиз керак. Ҳозирги пайтда корхоналар тез-тез ишлаб чиқаришни тўхтатишга, одамлар учун иш қидиришга, ёки бекор турганлик юзасидан уларга товон тўлашга мажбур бўлмоқдалар. Зарар кўраётган корхоналар сони ҳам тобора кўпайиб бормоқда. Тўққиз ой ичида саккиз юз корхона ва ташкилот 2,3 миллиард сўм зиён кўриб ишлади. Ҳозирги кунларда республика парламентида «Банкротлик тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси тайёрланмоқда. Ушбу Қонун қабул қилингач, зиён кўриб ишлаётган корхоналар ишсизлар қаторига яна минглаб ишчи ва хизматчини қўшиши мумкин.

Ана шуларнинг ҳаммасини эътиборга олиб, эҳтимолан рўй берадиган ишсизлик тўлқини оқибатларини олдиндан кўра билишимиз лозим. Аввало мулкчиликнинг шаклларидан қатъи назар корхона раҳбарларидан фуқароларнинг меҳнат ҳуқуқлари ҳимояланишига доир кафолатларни талаб қилишимиз керак. Федерация кенгаши «Иш билан таъминлаш» республика умуммиллий дастурини ишлаб чиқиш тўғрисидаги масалани ҳукумат олдига қатъиятлироқ тарзда қўйиши ва ушбу дастурни Олий Кенгашнинг сессиясида тасдиқланиши даркор. Маъмуриятнинг ташаббусига кўра корхона тугатилиши шарт бўлиб қолганида қасаба уюшма қўмиталари касаба уюшмалари тўғрисидаги Қонун талаб қилганидек аввалданоқ, яъни уч ой олдин огоҳлантирилиши лозим.

Меҳнатга ҳақ тўлаш борасида касаба уюшмалари, Концепция лойиҳасида қайд этилганидек, иш ҳақи тармоқларининг ўзида меҳнат шароити ва касблар хусусиятига қараб шакллантирилишини, якка тартибдаги иш ҳақининг юқори даражаси чекланмай, фақат солиқ солиш, маҳсулотнинг нархи ва таннархи орқали белгилаб борилишини ёқлаб чиқмоқдалар. Биз корхоналарни иш ҳақи харажати ошганлигини қоплаш учун нарх ошириш имкониятидан маҳрум этишни кўзлаб, маҳсулот рентабеллиги энг юқори даражасини чеклаш тарафдоримиз.

Ҳозирги вақтга келиб, Меҳнат Вазирлиги бизнинг иштирокимизда янги тариф жадвали лойиҳасини ишлаб чиқди ва Вазирлар Маҳкамасига кўриб чиқиш учун ҳавола этди. Ушбу жадвалда асосий ва ёрдамчи касблардаги ишчи ва мутахассисларнинг барча лавозимлари ўттизта гуруҳга бўлинган. Ҳар бир гуруҳнинг ойлик маош ва тариф ставкалари энг кам иш ҳақи билан боғланган ҳамда унинг бир мартадан тортиб йигирма икки мартагача миқдорига тенгдир. Шу билан бирга, белгиланаётган ойлик маош ва тариф ставкалари — кафолатланган энг кам иш ҳақидир. Бундан ташқари, Федерация кенгаши ҳукуматга «Энг кам иш ҳақи тўғрисида» Қонун қабул қилиш ва энг кам иш ҳақи миқдорини яшаш минимуми даражасида белгилаш ҳамда кейинчалик уни индексациялаб бориш тўғрисида таклиф киритди.

Иш ҳақи кенг қамровли ислоҳотини амалга ошириш аввало кўплаб молиявий ресурс ҳамда вақт талаб қилади. Шу боис биз ҳукуматдан уни пайсалга солмай, босқичма-босқич жорий эта боришни талаб қилишимиз керак.

Кўплаб тармоқ қўмиталари бизга корхоналар ва фуқароларга солиқ солиш ставкаларини кўриб чиқиш кераклиги хусусида илтимос билан мурожаат қилмоқдалар. Булар мураккаб масалалар бўлиб, аввало республика бюджетининг аҳволи билан боғлиқдир. Шундай бўлсада, Федерация кенгаши қўшилган қийматга солиқ солиш ставкасини қайта кўриб чиқиш, оғир саноат тармоқлари ишчиларининг даромадларига имтиёзлар белгилаш тўғрисида икки маротаба Вазирлар Маҳкамасига таклифлар билан мурожаат қилди. Биз ушбу масалаларни ижобий ҳал қилиниши тўғри-

Касаба уюшмалари фаолиятининг кўплаб йўналишлари,— деди нотиқ, давом этиб,— ижтимоий суғурта бюджетини бошқариш масалалари билан боғлиқдир. Бу ҳақда Концепция лойиҳасида ҳам батафсил айтилган. Лекин кейинги йиллар айрим доиралар ижтимоий суғурта бюджетини бошқариш вазифаларини касаба уюшмаларидан олиб, давлат идорасига топшириш, шунингдек уни Пенсия фонди билан бирлаштириб юбориш ҳақида ҳам таклифлар киритмоқдалар. Ушбу ғояни ёқловчилар ҳам, унга қарши чиқувчилар ҳам бор. Дарвоқе, баъзи собиқ иттифоқдош республикаларда: Болтиқбўйи республикаларида, Грузия, Озарбайжон ва Белорусда мазкур ғоя ҳаётга татбиқ қилинди, Қозоғистонда Президент ижтимоий суғурта бюджетини касаба уюшмаларидан олиб қўйиш тўғрисида Фармон чиқарди. Россия Федерациясида масаланинг кўриб чиқилиши «Фуқароларни ижтимоий суғурталаш тўғрисида»ги Қонун қабул қилинишига қадар қолдирилди.

Федерация Кенгашининг ушбу мураккаб ва ижтимоий аҳамиятли, миллионлаб меҳнаткашларнинг манфаатларига дахлдор масалада тутган мавқеи қуйидагича: ижтимоий суғурта бюджетини ким бошқаришидан қатъий назар, ушбу маблағларни бевосита белгиланган мақсадларга сарфлаш лозим. Меҳнаткашлар, пенсионерлар, кўп болали оилалар ва аҳолининг ижтимоий етарлича муҳофаза қилинмаган бошқа табақалари манфаатлари камситилишига йўл қўймаслик керак.

Бироқ, касаба уюшмалари ижтимоий суғурта маблағларини бошқаришнинг деярли олтмиш йиллик тажрибасидан келиб чиқиб, ушбу вазифаларни бошқа идораларга бериб юборилишига ҳали эртадир ва бериб юборилмагани маъқул, деб ҳисоблайдилар. Бундан ташқари, ўша маблағлар касаба уюшмаларига тегишли эканлиги Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган. Ҳозирги вақтда Федерация кенгаши ижтимоий суғурта тизимини такомиллаштириш ишларини давом эттирмоқда. «Ижтимоий суғурта бўйича нафақалар билан таъминлаш тартиби тўғрисида», «Меҳнатга вақтинча лаёқатсизлик кўриб чиқилиши тўғрисида» ги Низомларнинг ҳамда «Ижтимоий суғурта маблағларини ҳисоблаб чиқиш, тўлаш ва сарфлаш тартиби тўғриссида»ги йўриқноманинг лойиҳасин ишлаб чиқилиб Кенгаш Раёсатининг мажлисида кўрилди. Ҳозирги вақтда ушбу лойиҳалар келишиб олиш учун республика Вазирлар Маҳкамасига, Меҳнат, Соғлиқни сақлаш ва Молия Вазирликларига йўлланди.

Бу ҳужжатлар тасдиқланганидан сўнг «Ўзбекистон Республикаси фуқароларини ижтимоий суғурталаш тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини ишлаб чиқишда муҳим омил бўлиши керак. Бундай Қонун жуда ҳам зарур. У ижтимоий суғурта ишини ташкил этишдаги мужмалликларга барҳам беради.

Касаба уюшмаларига бериб қўйилган маданий-маърифий муассаса, кутубхона ва киноқурилмаларнинг бугунги аҳволи хусусида қандай мавқе тутишимизни белгилаб олиш пайти келди.

Ишлаб чиқаришдан ташқари тармоқлар ходимларининг маошлари ошганлиги сабабли касаба уюшмаси бюджети имкониятлари етарлича эмаслиги маданий-маърифий муассасалар ходимларини кескин қисқартиришга, турли соҳа тўгарак ва клублари ишини тўхтатиб қўйишга, киноқурилма ва кутубхоналарни ёпиб қўйишга олиб келди.

Бир вақтлар давлат рационализаторлик ва ихтирочилик, илмий техника, хушёрлик жамиятлари ва фахрийлар кенгаши каби ташкилотларни маблағ билан таъминлашни касаба уюшмаси зиммасига юклаган эди. Маданий-маърифий муассасалар ходимларини ишлатиш масаласини мулк эгаларининг ўзларига ҳавола этиш керак. Қасаба уюшмаси қўмиталари эса маърифий муассасалар сақланишини таъминлашни ва улардан бевосита мақсад йўлида фойдаланишни назорат қилиш билан шуғулланиш лозим. Бу масалада мажлис қатнашчиларининг мулоҳазаларини билишни истар эдик.

Қасаба уюшмалари мулки тўғрисидаги масала бош муаммоларнинг биридир. Собиқ иттифоқ парчаланиб, янги мустақил давлатлар ташкил топгач, касаба уюшмалари Умумий Конфедерациясининг касаба уюшмаси мол-мулк Фонди касаба уюшмаларининг республика ҳудудидаги умумий мулкига эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва бошқаришни, яъни ана шу мол-мулкка эгалик ҳуқуқини Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерация кенгашига бериш ҳақида қарор чиқарди. Мулк эгаси бўлиш ва мулк дахлсизлигига оид ҳуқуқимиз «Қасаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонунда белгиланган.

Бироқ, ҳаётда ҳар хил вазиятлар рўй беради. Собиқ иттифоқнинг шу жумладан, республикамизнинг саёҳат ташкилотлари ана шундай мураккаб ҳолатлардан бирига дуч келишди.

Саёҳат йўлланмалари ва хизмат кўрсатиш нархи ниҳоятда қимматлашгани, қўшин ҳудудларда сиёсий вазият ва миллатлараро муносабатлар беқарорлиги туфайли республикамизга келаётган саёҳатчилар, шу жумладан, чет эллик саёҳатчилар оқими жуда камайиб кетди. Бунинг оқибатида кўпгина дам олиш комплекслари ва базалари зиён кўра бошлади, хизмат қилувчи ходимлар миқдорини қисқартиришга мажбур бўлдик.

Халқ хўжалигининг бу муҳим тармоғи бутунлай барбод бўлмасин саёҳатчилик борасида ягона сиёсат юритилсин, деган мақсадда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг Фармони билан Саёҳатчилик Давлат Қўмитаси, «Спутник» ёшлар туризми бюроси, «ИнтурТадж» қўшма корхонаси, хўжалик ҳисобидаги «Сайёҳинд» республика бирлашмаси ва Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг «Ўзбекистонтур» саёҳатчилик-экскурсия концерни негизида «Ўзбектуризм» Миллий Компанияси тузилди.

Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра республика давлат мол-мулк қўмитаси ва «Ўзбектуризм» компаниясига мулк эгалари, шу жумладан, касаба уюшмалари билан ҳам ўзаро ҳисоб-китоб қилиш топширилди. Ҳозир бу иш ниҳоясига етай деб қолди.

Биз Ўзбекистон шоҳ кўчасидаги маъмурий бино қурилиши битгунига қадар «Саёҳат» комплекси ва «Янгиобод» туристик базаси «Ўзбекистонтур» концерни маъмурий биносидан касаба уюшмаларининг мақсадларида фойдаланиб туриш учун ўзимизда қолдиришни ҳукумат билан келишиб олган эдик. Лекин ҳозирга келиб касаба уюшмалари ихтиёрида маъмурий бинолар, санаторий-курорт муассасалари, спорт иншоотлари, болалар оромгоҳлари ҳамда спорт-соғломлаштириш лагерлари, касаба уюшма курсларидан иборат мулк қолган. Ушбу мулкнинг баланс қиймати, индексацияни ҳисобга олганда, 1,5 миллиард сўмдан зиёддир. Уни бошқариш учун касаба уюшмалари мол-мулк Фонди тузилди. Фонд ҳокимликда юридик рўйхатдан ўтказилди. Тасарруфдаги мол-мулк касаба уюшмаларининг ижтимоий вазифаларини ҳал этиш йўлида самарали ишлар қилиши, уни сақланиши, тўлдирилиши ва кўпайтирилишини таъминлаш Фонд фаолиятининг асосий мақсади бўлиб қолиши керак.

Қасаба уюшмаси ҳаракатини ривожлантириш тажрибаси касаба уюшмалари ҳуқуқий йўсиндаги ижтимоий шерикчиликни, меҳнаткашлар, ёлланма ходимлар ва маъмурлар ўртасидаги ўзаро алоқаларнинг маданий шаклларини йўлга қўйиш орқалигина касаба уюшмаларининг муҳофаза вазифаларини кўнгилдагидек бажара олишини кўрсатмоқда. Лекин жамоат шартномалари ва битимлар ходимларнинг манфаатларини ҳимоя қилишнинг асосий ва синалган воситаси бўлиб қолмоқда. Шунинг учун ушбу ҳужжатлар ҳар бир жамоа учун ўзига хос қонун бўлиб, уларнинг бажарилишига эришишимиз керак.

Федерация кенгаши республика Олий Кенгашига «Ижтимоий шерикчилик, жамоа шартномалари ва битимлар тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини тақдим этди. Унинг қабул қилиниши касаба уюшмаларининг мавқеини янада мустаҳкамлайди ва ҳуқуқларини кенгайтиради.

Ўзбекистон касаба уюшмаларининг бундан кейинги ҳаракат йўлини белгилашда ҳамда меҳнаткашлар ижтимоий муҳофазасига оид биргаликдаги тадбирлар ва қонун ҳужжатларини ишлаб чиқишда собиқ иттифоқдош республикалар касаба уюшма марказлари билан ўрнатиладиган алоқалар муҳим ўрин тутади. Биз Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон касаба уюшма марказлари ҳамда Озарбайжон касаба уюшмалари кенгашининг Ҳамдўстликка қўшилганидан мамнун бўлдик.

Украина ва Белорус республикалари касаба уюшма марказлари билан икки томонлама битимлар имзоланди. Россия мустақил касаба уюшмалари Федерацияси билан тузиладиган шартнома лойиҳаси тайёрланди. Арманистон, Грузия ҳамда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги бошқа мамлакатлар касаба уюшмаси марказларидан ҳамкорлик қилиш тўғрисида таклифлар тушди. Бу таклифларнинг ҳаммаси ҳозир ўрганиляпти. Ўйлайманки, тез орада улар юзасидан амалий қарорлар қабул қилинади.

Чет эл касаба уюшма марказлари билан ҳам алоқаларимиз кенгайиб бормоқда. Ўзбекистон касаба уюшмаларининг XIV қурултойидан кейинги даврда республикамизда 16 та мамлакатдан, шу жумлада Вашингтон штати, Корея, Франция, Буюк Британия, Ҳиндистон, Италия, Хитой ва бошқа мамлакатлардан 18 та чет эл касаба уюшмаси делегацияси меҳмон бўлди. Бундан ташқари, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашида Голландия, Канада, Хитой Халқ Республикаси, Америка Қўшма Штатларининг ишбилармон доиралари делегациялари қабул қилинди.

Бундан буён Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг нуфузли ихтисослашган ташкилотлари билан, масалан, яқинда Ўзбекистон Республикаси аъзо бўлиб кирган Халқаро меҳнат ташкилоти билан амалий алоқаларни йўлга қўйиш зарур деб ҳисоблаймиз.

(Давоми-4-бетда)

КАСАБА УЮШМАЛАРИНИНГ МУҲИМ ДАСТУРИ

(Давоми. Боши-1-2-3 бетларда)

— Энди,— деди нотиқ,— Ўзбекистон Республикасининг янги Конституцияси лойиҳаси ҳақида бир оз тўхтаб ўтмоқчиман.

Ўзбекистон Республикаси янги Конституцияси лойиҳасининг умумхалқ муҳокамаси ижтимоий ҳаётимизда муҳим воқеа бўлди. Бу — қонуний ҳол, албатта. Чунки унда давлат тузилиши шакллари, давлат ҳокимиятини ташкил этиш, жамиятнинг иқтисодий негизлари, инсоннинг асосий ҳуқуқлари, эркинлиги ва бурчлари каби муҳим ҳуқуқий соҳалар қатъий белгиланган.

Конституция лойиҳасини касаба уюшма фаоллари асосан маъқулладилар. Бундай баҳо асослидир, чунки лойиҳа Конституция тузиш борасидаги жаҳон тажрибасини ўз ичига олган.

Муҳокама давомида тушган 300 дан ортиқ таклиф ва мулоҳаза Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг ишчи комиссиясида кўриб чиқилди. Умумлаштирилган таклифларнинг каттагина қисми Ўзбекистон Республикаси янги Конституцияси лойиҳасини ишлаб чиқувчи Конституцион комиссиянинг ишчи гуруҳига йўлланди.

Айрим таклифлар Конституция лойиҳасининг янги, яъни қайта ишланган ва умумхалқ муҳокамаси учун эълон қилинган матнида ўз ифодасини топди.

Эндиликда касаба уюшма ички ишлари масалаларини ҳам ҳар томонлама мушоҳада этиб, уларга баъзи ўзгартишлар киритиш зарур бўлиб қолмоқда. Бунга, аввало, бозор иқтисодиётига ўтиш даврининг ўзига хос хусусиятлари, Ўзбекистон давлатчилигининг янги ҳуқуқий асослари қарор топаётганлиги, шунингдек Кенгаш ва унинг аъзо ташкилотлари ишида бир қатор ижобий ва салбий йўналишлар кўзга ташланаётганлиги сабаб бўлмоқда. Ана шу жиҳатларнинг ҳаммаси Ўзбекистон касаба уюшма ҳаракатини ривожлантириш Концепцияси лойиҳасида ҳам ўз ифодасини топган.

Бугун биз Федерация кенгашининг сафи янги аъзо ташкилотлар билан тўлиб бораётганини мамнунлик билан билдирамиз. Касаба уюшмалари Навоий вилоят ташкилоти ва Қизилқум нодир металлар ва олтин қазиб чиқариш концерни ходимлари тармоқ касаба уюшмаси тузилди. Ушбу касаба уюшманинг марказий кенгаши Навоий шаҳрида жойлашди. Туркистон Ҳарбий Округи ходимлари тармоқ касаба уюшмаси янги мақом олди: конференцияда Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ходимлари касаба уюшмасини тузишга қарор қилинди. Касаба уюшмалари Навоий вилоят ташкилоти ва Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари касаба уюшмаси Федерациямиз таркибига киришга қарор қилиб, Кенгаш ўз намояндаларини вакил қилдилар. Биз уларни сафимизга қабул қилдик. Қизилқум нодир металлар ва олтин қазиб чиқариш концерни Марказий Кенгаши бошланғич босқичда биз билан шартнома асосида ишлайди. Илгариги иттифоқ касаба уюшмаси хизматидан баҳраманд бўлиб келган тармоқ касаба уюшмалари ҳозир ташкилий ўзгариш босқичини бошдан кечиряпти.

Федерация кенгашининг кооператив, ижара, қўшма, хусусий корхоналар (тадбиркорлар) касаба уюшмалари Марказий кенгашлари билан муносабатлари ҳам маромли изга тушмоқда, ушбу муносабатлар айрим объектив ва субъектив сабабларга кўра унчалик ижобий бўлмаётган эди.

Ҳозирги кунга келиб ҳамкорлигимизнинг кўп масалалари юзасидан келишиб олдик ва, ўйлаймизки, биргаликда олиб борадиган ишларимиз бозор иқтисодиётининг янги пайдо бўлаётган намояндалари манфаатларига хизмат қилади.

Шу билан бирга, биз айрим тармоқ касаба уюшмаларида бўлиниш ва майдаланиш ҳоллари рўй бераётганлигидан ташвишдамиз. Давлат муассасалари, савдо, матлубот жамияти ва умумий овқатланиш, маданият, агросаноат мажмуи ва бошқа тармоқ ходимлари касаба уюшмаларида шундай воқеалар содир бўлди.

Айрим раҳбарларимиз Ўзбекистон касаба уюшмаларининг XIV қурултойида бир овоздан маъқулланган федерализм принципини тўғри тушунмаяптилар. Улар Устав ва Низом доирасидаги тўла ташкилий ва молиявий мустақилликларини Федерация кенгаши ва унинг Раёсати қабул қилган қарорлар тавсиявий руҳда эканлигини «бемалолчилик» деб тушунмоқдалар. Бу ташкилий бирликни сақлаш йўлидаги умумий интилишимизнинг сусайишига, молиявий масалаларни, жумладан, касаба уюшма ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш масаласини ҳал этишда тушунмовчиликларга, ҳар хил ёндошувларга олиб келмоқда, ижтимоий суғурта маблағларидан фойдаланиш қоидалари бузилмоқда.

Касаба уюшмаларининг ички фаолияти, унинг ташкилий ва молиявий томонлари ҳамиша мунозаралар марказида бўлиб келган. Бу тушунарли. Хўжалик идоралари раҳбарларининг, барча касаба уюшма аъзоларининг унга бўлган муносабати касаба уюшма ички интизомига, касаба уюшма идорасининг иқтисодий ҳолатига кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Шуни эслатиб ўтмоқчиманки, Федерация кенгаши ва унинг Раёсати коллегиал тарзда ишлаб чиққан қарорларни бажариш мажбурий эканлиги XIV қурултойда қабул қилинган Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси тўғрисидаги Низомда ифодаланган. Дастлаб биз бу фикрга урғу беришнинг зарурати йўқ деб ўйлаган эдик. Аслида ҳам кенгаш Раёсати таркибига барча аъзо ташкилотларнинг биринчи раҳбарлари киритилгач, бу идора қабул қиладиган қарорларнинг мажбурий эканлиги ўз ўзидан тушунарли бўлиши керак.

Ушбу мулоҳазалар мазкур мажлисга тайёргарлик кўриш даврида касаба уюшмаларининг бир қатор тармоқ қўмиталари ва вилоят кенгашларидан, жумладан, агросаноат мажмуи ходимлари, геология, савдо ходимлари касаба уюшмалари марказий қўмиталаридан, касаба уюшмалари Бухоро, Наманган вилоятлари, Тошкент шаҳар кенгашларидан юборилган таклифларда турли шаклларда ифодаланган эди. Бундан ташқари молия интизомини мустаҳкамлаш тўғрисида, барча даражалардаги касаба уюшма идораларининг касаба уюшма бюджетини шакллантириш тартибига ўзгартишлар киритиш хусусида таклифлар киритилди.

Албатта, бу масалалар анча мураккаб, аъзо ташкилотларнинг барчаси ҳам унга бир хилда муносабатда бўлмаяпти. Бироқ, бозор иқтисодётининг кучли рақобати шароитида ҳокимият тузилмалари, иш берувчилар, хўжалик идоралари билан тенг мулоқот юритишни ва касаба уюшмалари тўғрисидаги Қонунда бизга юкланган ҳимоя вазифалари тўла тўкис бажарилишини истар эканмиз, биринчи навбатда кўпчиликка маъқул келадиган ва самарали молиявий негизнинг яратишимиз керак.

Биз ишни қайта ташкил этмасак, касаба уюшма ишининг кўпгина жиҳатларини уддалай олмаймиз. Чунончи, биноларимизни қуриш ва ривожлантириш, халқаро алоқаларни кенгайтириш, касаба уюшма ходимларини ўқитиш, қолаверса, аппарат ходимларини сақлаб қолиш шундай масалалар жумласидандир.

Касаба уюшма аъзолигига оид аниқ тус олган муаммо ҳозирги босқичда тобора долзарб бўлиб бормоқда, собиқ иттифоқ касаба уюшмаси марказларида, айниқса Болтиқбўйи мамлакатларида турли сабаблар оқибатида, жумладан, касаба уюшмаси етакчиларининг дунёқарашлари ва тутган мавқеларида якдиллик йўқлиги оқибатида пароканадалик юз бермоқда. Ҳозирги пайтда у ерларда касаба уюшмаси аъзолигидан чиқиш анча оммавий даражага етди. Бизда ҳам ҳар бир касаба уюшмаси аъзоси учун ҳаракат қилиш, касаба уюшмаси аъзолиги асосланишини устида ишлаш, сафларимизни мустаҳкамлаш йўллари ва имкониятларини излаш ҳозирги кундаги муҳим амалий вазифамиздир.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши раёсатини қарори билан мазкур муаммо бўйича ишчи гуруҳи тузилди, у ҳозир иш олиб боряпти. Ишчи гуруҳи тайёрлайдиган тавсияларни тез орада аъзо ташкилотлар ва барча касаба уюшма фаоллари ўртасида муҳокама қилиш ниятидамиз.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши раҳбариятнинг касаба уюшмаларини сиёсатдан ва партиялардан ҳоли этиш масалаларига муносабати хусусида қисқача гапириб ўтмоқчиман. Бу масаладаги йўлимиз аниқ, бу борадаги мавқеимиз Ўзбекистон касаба уюшмаларининг Уставида ва Федерация тўғрисидаги Низомда ўз ифодасини топган.

Партиядан ҳоли бўлиш масаласига келсак, қайси партияга кириш масаласи ёки қаерда ҳисобда туриш, бизнингча ҳар бир касаба уюшмаси ходимининг ўз ихтиёрида. Менга касаба уюшмаси идоралари аппаратида бошланғич партия ташкилоти тузиш зарурлиги ёки керак эмаслиги тўғрисида тез-тез саволлар бериб туришади. Бу борада андоза йўқ. Бу масалалар касаба уюшмаси ходими аъзо бўлган партиянинг Уставида белгиланади ва, табиийки, бир хил мазмунда тавсия бера олмаймиз. Бир нарсани муҳим деб биламиз: ҳар бир касаба уюшмаси ходими ўз вазифаларини изчил бажариши, билими ва касб маҳоратини ошириши ҳамда покизалик билан ҳаракат қилиб бориши лозим.

Кун тартибига Ўзбекистон касаба уюшмаларининг Уставига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисдаги масала ҳам киритилган.

Бу масалани кўриб чиқишга аввало республикамизда давлат тузилишида ўзгаришлар рўй берганлиги, «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонун қабул қилинганлиги, шунингдек Уставимизнинг рўйхатдан ўтказиш чоғида Адлия вазирлигида бир қатор мулоҳазалар билдирилганлиги сабаб бўлмоқда. Бундан ташқари, касаба уюшмаси ҳаётида содир бўлаётган воқеалар ҳам Федерация ишининг шакллари ва услубларини такомиллаштиришга қаратилган баъзи ўзгартишлар киритишни тақозо этмоқда. Бу ҳақда юқорироқда гапириб ўтдим.

Уставнинг айрим моддаларини аниқ таърифлаб, киритилаётган қўшимчалар ва ўзгартишлар лойиҳасининг вариантига оид хулосалар сизга тарқатилган.

Уставга киритиладиган ўзгартиш ва қўшимчалар лойиҳаси бўйича мулоҳазаларингизни уни муҳокама қилиш жараёнида билдиришиларингизни сўраймиз, деди нотиқ маърузасининг охирида.

МАЪРУЗА ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАРДА ҚАНДАЙ ФИКРЛАР БИЛДИРИЛДИ

Т. К. ҚЎШАЕВ, Ўзбекистон агросаноат комплекси ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси раиси:

— Касаба уюшмалари ҳаётида рўй бераётган салбий ҳоллар ҳаракатларимизни сусайтириши мумкин. Ҳудудий, уюшмалараро ва тармоқ касаба уюшмалари қўмиталари ўртасидаги келишмовчиликлар барҳам топиши, уларнинг вазифа ва ваколатлари аниқ белгилаб қўйилиши, ўзаро ҳамкорлик ва ҳамжиҳатлик кучайиши керак.

Ҳозирги кунда маданий-оқартув ва кино хизмати соҳаларида мураккаб вазият юзага келди. Уларнинг бир қисми давлат, иккинчи қисми касаба уюшмалари тасаррруфидадир. Баъзи ҳолларда бир маданият муассасини икки томон вакилли эгаллаган. Бу ҳол кўп чалкашликларга олиб келяпти.

Ҳар йили маданий тадбирларга касаба уюшмаси маблағининг 50 фоизи сарфланаяпти. Ҳозирги шароитида бу оғирлик қилаяпти.

Касаба уюшмалари билан маҳаллий ҳокимият ўртасидаги муносабатларни такомиллаштириш ҳам муҳим масалалардан бири.

Чунки, Қашқадарё вилоятидаги айрим район ҳокимликлари ўз ваколатларига кирмаса ҳам касаба уюшмалари қўмиталари ишига тўғридан-тўғри аралашмоқдалар.

Тўғри, ҳокимларга катта ҳуқуқлар берилган, лекин бу чегарадан чиқиш мумкин деган гап эмас. Бундай шароитда касаба уюшмалари ўз йўлларини ишлаб чиқишлари зарур бўлади.

Касаба уюшмалари ҳаракатини ривожлантириш концепцияси лойиҳасини муҳокама этиб бир фикрга келдик: лойиҳада тармоқ касаба уюшмалари органларининг тутган ўрни аниқ ва равшан кўрсатилмаган. Шу боисдан лойиҳа устида ишлашни давом эттириш керак.

М. М. МИРПЎЛАТОВ, Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгаши раиси:

— Юқори касаба уюшмаси органи қабул қилган қарорлар қуйи касаба уюшмаси ташкилотлари томонидан бажарилиши мажбурийдир, деб ҳисоблаймиз. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши ва унинг раёсати бу принципни изчиллик билан ҳаётга татбиқ этиши, касаба уюшмалари Уставига ўзгартишлар, қўшимчалар киритишда уни ҳисобга олиши керак.

Шу принципнинг йўқлиги оқибатида касаба уюшмаси тизимидаги айрим бўғинлар Низомда белгиланган ўз мажбуриятларини ҳам бажаришдан бош тортмоқдалар. Бунга кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Чилонзор райони ҳокими қонунчиликни қўпол равишда бузган ҳолда 35-магазин директорини ишдан бўшатган пайтда бошланғич ва шаҳар касаба уюшмаси қўмиталари қаерда эди? Бу ишга шаҳар касаба уюшмалари кенгаши аралашгандан кейингина ҳақиқат қарор топди.

Тошкент тўқимачилик комбинати маъмурияти ҳам меҳнат тўғрисидаги қонунчиликка хилоф ишларни кўп қилаяпти. Меҳнаткашларнинг ҳимоячиси бўлган касаба уюшмаси қўмитаси эса ўз бурчини ҳалол бажармаяпти. Оқибатда юқори ташкилотларга шикоятлар ёғилаяпти.

Яна бир масала устида тўхталиб ўтмоқчи эдим. Кейинги пайтларда тармоқлар бўйича корхоналарни бирлаштирувчи ассоциациялар сони кўпайиб кетди. Лекин уларнинг уставида меҳнатни муҳофаза этиш кўзда тутилмаган. Бу масалани тармоқ касаба уюшмалари Марказий қўмиталари ва Федерация кенгаши назорат остига олмасалар бўлмайди. Бизнингча, Федерация кенгаш ҳузурида меҳнат инспекцияси бошқармасини тузиш пайти келди.

Уй-жойларни бепул хусусийлаштиришда йўл қўйилаётган бир ёқламалик кўпчиликда ўринли эътирозлар туғдирмоқда. Аввало моддий неъматлар яратаётган ишчилар, қурувчилар, траспортчиларнинг эътибордан четда қолганлиги норозиликларга сабаб бўлмоқда. Биз барча касбдаги ва тоифадаги кишилар учун уй-жойларни бепул хусусийлаштириб беришни талаб қиламиз.

— Ҳ. АБДУРАҲИМОВ, Наманган вилоят касаба уюшмалари кенгаши раиси:

— Касаба уюшмаларининг қурултойи ва конференцияларида қабул қилинган ҳужжатларни ҳозирги талаб нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқиш ва тўлдириш пайти келди. Биз бирлик ва жипслик ғоясини ҳамиша олға сурмоғимиз лозим. Бирликни таъминловчи орган касаба уюшмалари Федерацияси кенгашидир.

Ёдингизда бор, XIV қурултойимизда барча касаба уюшмалари учун ягона Федерацияси тузган эдик. Лекин Федерациянинг нуфузи учун курашмадик. Оқибатда у маслаҳат кенгашига, тавсия берувчи органга айланиб қолди. Амалда эса бошқачароқ бўлиши керак эди.

Биз Федерация кенгаши қарорларининг устиворлигини таъминлашимиз зарур. Ҳар бир касаба уюшмаси аъзоси, ҳар бир аъзо ташкилот қабул қилинадиган қарорлар ижросини сўзсиз таъминлаши лозим. Шунда обрўйимизга обрў қўшилади.

Бугунги мажлис олдидан Фарғона водийсидан Федерация кенгашига аъзо бўлган фаоллар йиғилишиб Уставимизга киритилиши зарур бўлган ўзгартишлар ва қўшимчаларни муҳокама этдик. Улар асосан маъқулланди. Ҳозирги пайтда касаба уюшмалари улуғвор ва қудратли кучга айланиб боряпти. Унинг куч-ғайрати тинчлик ва осойишталикни сақлашга, социал муаммоларни вақтида ҳал этишга, қонуний ҳуқуқларни муҳофаза этишга қаратилмоғи керак. Федерация кенгаши бу ишга бош-қош бўлмоғи лозим.

* * *

МАЪРУЗАНИ муҳокама этишда, шунингдек, Фанлар академияси ходимлари касаба уюшмаси республика қўмитаси раиси **И. Х. Абдуғаниев**, республика металлурглари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси раиси **М. Жамолиддинов**, Навоий вилояти касаба уюшмалари кенгаши раиси **С. А. Махнева**, Булунғур район агросаноат комплекси ходимлари касаба уюшмаси қўмитаси раиси **Т. Йўлдошев**, Навоий номидаги давлат академик Катта театри солисти, Ўзбекистон халқ артисти **Қ. Мухитдинов**, Ўрта Осиё кўмир саноати ходимлари касаба уюшмаси ҳудудий қўмитаси раиси **В. Н. Тарасов** қатнашдилар.

Мажлисда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Биздан сўрабсиз

Саволларга Ўзбекистон Республикаси социал таъминот вазирлигининг етакчи мутахассиси Ҳулкар ФАЙЗУЛЛАЕВА жавоб беради:

???

Мен 6 фарзанднинг онасиман. Колхозда яшайман. Меҳнат стажим йўқ, лекин 3-гуруҳ ногирониман. Менга ҳам нафақа тайинланадими, унинг миқдори қанча бўлади?

А. ҚУРБОНОВА,
Андижон шаҳри.

Меҳнат стажига эга бўлмаган шахсларга ижтимоий нафақа тайинланиши мумкин, жумладан, 3-гуруҳ ногиронига бу нафақа ҳозирги вақтда 600 сўм миқдорда тайинланади.

Вояга етмаган болаларингизга ойлик ҳамда кийим-бош учун мақсадли нафақа пуллари тўланиши мумкин. Агар болаларнинг отаси ишласа, нафақа иш жойидан тўланади. Ота-она ишламаса, нафақалар ижтимоий таъминот бўлими орқали тайинланади. Нафақанинг миқдори боланинг ёшига қараб аниқланади.

???

Жамоа хўжалиги аъзоларига кексалик нафақаси қайси тартибда тайинланади?

Т. НОРМУРОДОВ,
Қашқадарё вилояти, Чироқчи райони.

Жамоа аъзоларига кексалик нафақаси эркакларга 60 ёшдан, 25 йиллик иш стажи билан, аёлларга эса 55 ёшдан 20 йиллик иш стажи билан тайинланади. Нафақанинг асосий миқдори ўртача ойлик иш ҳақидан 55 фоиз қилиб тайинланади.

Агар меҳнат стажи Қонун бўйича талаб қилингандан ортиқроқ бўлса, ҳар бир ортиқча ишланган йил учун ўртача ойлик иш ҳақидан яна 1 фоиздан қўшимча берилади. Масалан: М. Мансуровнинг умумий иш стажи 39 йил, ўртача ойлик иш ҳақи эса 4370 сўм. Нафақанинг асосий миқдори 2404 сўм бўлиб, унга яна ортиқча ишлаган 14 йил учун 336 сўм қўшиб берилади.

???

Кимлар ёлғиз қария ҳисобланади? Уларга кимлар хизмат кўрсатади? Ёлғиз қарияларга қандай имтиёзлар берилади?

Р. ФАЙЗИЕВ,
Тошкент вилояти, Келес шаҳри.

Фарзандлари ёки моддий ва маънавий ёрдам берадиган қариндошлари бўлмаган, ўзгалар ёрдамига муҳтож шахслар ёлғиз қария ҳисобланади.

Уларга ижтимоий хизмат бўлими ходимлари хизмат кўрсатишади. Бундай бўлимлар ҳар бир район ижтимоий таъминот бўлимлари қошида ташкил топган. Бозор ва дўконлардан озиқ-овқат ва бошқа керакли молларни харид қилиб келтириш, зарур бўлганда дорихонадан дори-дармонлар харид қилиш, тиббий ходимни таклиф қилиш, кир ювиш, овқат тайёрлаш, зарурият туғилганда қария номидан маъмурий ташкилотларга мурожаат қилиш каби хизматлар кўрсатилади.

Ўзбекистон Президентининг 1991 йил 27 майдаги Фармонига мувофиқ ёлғиз қарияларга қуйидаги имтиёзлар берилади:

1. Белгиланган миқдордаги озиқ-овқатлар билан бепул таъминлаш;

Бу туркумига гўшт, ёғ, чой, тухум ва шакар киради. Жами 249 сўмлик маҳсулот бўлиб, давлат ҳисобидан қопланиб борилади;

2. Уй-жой ва коммунал хизматлардан бепул фойдаланиш;

3. Врач рецепти бўйича бепул дорилар олиш;

4. Таксидан ташқари барча шаҳар транспортидан бепул фойдаланиш каби имтиёзлар бор.

???

Собиқ Иттифоқ Кенгаши томонидан қабул қилинган нафақа Қонуни ҳозир ҳам амалдами? Амалда бўлса, бу нафақа Қонуни бўйича кимларга нафақа тайинланади?

Ш. ЭРГАШЕВА,
Наманган шаҳри.

Республикамиз ижтимоий таъминот органлари 1990 йил 28 апрелда ва 1990 йил 15 майда қабул қилинган «Ҳарбий хизматчиларнинг нафақа таъминоти ҳақида»ги ва «СССРда фуқароларнинг нафақа таъминоти ҳақидаги» Қонунларга асосан ишламоқдалар.

Ушбу Қонунларга мувофиқ кексалик, ногиронлик, боқувчисини йўқотганлик, муайян муддат хизмати учун ва ижтимоий нафақалар тўланади.

???

Ўзбекистон Президентининг 1992 йил 25 августдаги ва 8 октябрдаги Фармонлари бўйича нафақаларнинг энг кам миқдорлари барча гуруҳдаги ногиронлар учун ҳам бир хилда тайинланадими?

Б. ОДИЛОВ,
Самарқанд вилояти.

Йўқ, ҳамма ногиронларга ҳам нафақа бир миқдорда тайинланмайди. Чунки ҳар бир тоифага Қонун бўйича белгиланган миқдорлар бор.

Масалан: 1992 йил 1 сентябрдан 1-гуруҳ ногиронининг нафақаси 1875 сўмни ташкил қилган бўлса, кўзи ожиз 1-гуруҳ ногирони учун 2500 сўмни ташкил қилган.

2-гуруҳ ногиронининг нафақаси 1250 сўм бўлган бўлса, меҳнат стажига эга бўлмасдан ижтимоий нафақа олаётган нафақа олувчиларники 625 сўмни ташкил қилган. 1992 йил 1 октябрдан эса бу нафақалар 1,6 бараварга оширилди. Демак, асос қилиб Президент Фармонида кўрсатилган миқдор олинган.

???

Келиним олий ўқув юртида ўқийди. Яқинда фарзандли бўлди. Нафақа олиш учун қаерга мурожаат қилиши керак?

С. НАСИМОВА,
Тошкент шаҳри.

Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқийдиган аёлларга нафақа олий ўқув юртида тўланади. Бунинг учун қуйидаги ҳужжатлар — ариза, боланинг туғилганлиги ҳақидаги гувоҳномадан кўчирма, яшаш жойидан маълумотнома талаб қилинади. Бола 6 ёшга тўлгунча тўланадиган ойлик нафақа миқдори 165 сўмни ташкил этади.

???

Бола туғилиши муносабати билан тўланадиган нафақа миқдори қанча?

О. МАҲМУДОВА,
Фарғона вилояти.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1992 йил 8 октябрдаги Фармонига асосан бола туғилиши муносабати билан бир йўла тўланадиган нафақанинг миқдори 1992 йил 1 октябрдан 4000 сўмни ташкил қилади.

Агар эгизаклар туғилса, ҳар бир бола учун 4000 сўмдан тўланади.

???

Боқувчисини йўқотган оилаларга қандай нафақа тайинлади?

Б. ҚОДИРОВА,
Жиззах вилояти.

Боқувчиси йўқ оиланинг меҳнатга лаёқатсиз аъзоси учун боқувчининг иш ҳақидан 30 фоиз миқдорда нафақа тайинланади. Лекин у ижтимоий нафақанинг миқдоридан кам бўлмаслиги керак. Масалан: Отасининг вафотидан кейин оилада битта бола қолган. Боқувчининг ўртача иш ҳақи 1890 сўм бўлган. Иш ҳақининг 30 фоизи 567 сўмни ташкил қилади. Айтиб ўтганимиздек, нафақанинг миқдори ижтимоий нафақадан кам бўлмаслиги керак, ҳозирги вақтда у Президент Фармонига асосан 1000 сўмни ташкил қилади. Демак, бу оиладаги болага тайинланган нафақа ҳам 1000 сўмдан кам бўлмаслиги керак.

???

Уй-жойларни хусусийлаштиришда қайси нафақа олувчиларга имтиёзлар берилган?

Г. ЗИЯЕВА,
Сирдарё вилояти.

Уй-жойларни бепул хусусийлаштиришда Улуғ Ватан уруши ногирони ва қатнашчиларга, вафот қилган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига, байналамилал жангчиларга ва 1,2 тоифа ногиронларга имтиёзлар берилган.

???

Қандай нафақа олувчиларга имтиёзли равишда бензин берилади?

К. СОБИТОВ,
Наманган вилояти.

Уруш ногиронлари ва қатнашчилари, касб касаллиги ёки хизмат маҳали майибланиш туфайли ногирон бўлганларга, транспорт воситасини ижтимоий таъминот органлари орқали олган бўлсалар, имтиёзли равишда бензин талонлари берилади.

● Саҳифани Ижтимоий, иқтисодий ва социал масалалар бўлими тайёрлади.

Жамғарма банки

АҲОЛИ ДИҚҚАТИГА!

1991 йилда енгил автомобиллар сотиб олиш учун «БАМ»нинг мақсадли ҳисоб чекига эга бўлган кишилар ўз чекларини чек олинган жамғарма банкига ёки Москва шаҳридаги жамғарма банки муассасаларига 1992 йил 31 декабргача топширишлари керак.

Кўрсатилган чекларни сотиб олиш муддати Россия молия вазирлиги томонидан 1992 йил 31 декабргача (шу кун ҳам киради) қилиб белгиланган!

Жамғарма банки Республика бошқармаси.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги

М. Қориёқубов номидаги Ўзбек давлат Филармонияси

Халқлар Дўстлиги саройида

25 декабрь соат 18.00 да

Бобур видеофильми қўшиқларининг ижрочиси Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи мукофотининг совриндори лирик хонанда

Маъмуржон ТЎХТАСИНОВ

куйлайди.

«Қизиқчи — 91» кўригининг совриндори

Абдулла АКБАРОВ

«ШОДЛИК» ашула ва рақс ансамблининг рақкосалари иштирок этадилар

Концерт дастурини Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради

Чипталар Халқлар Дўстлиги саройида ҳамда метро бекатларида соат 11.00 дан сотилмоқда. Жамоа бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги

М. Қориёқубов номидаги Ўзбек давлат Филармонияси

Халқлар Дўстлиги саройида

27 декабрь соат 16.00 да

ДЎСТЛИК ТАРОНАЛАРИ

Тожикистон халқ артисти

Жўрабек НАБИЕВ

КОНЦЕРТИ

«Шодлик» Давлат ашула ва рақс ансамблининг рақкослари

«Қизиқчи — 91» кўригининг ғолиби

Ҳамиджон АЗИМОВ

иштирок этадилар

Концерт дастурини Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.

Чипталар Халқлар Дўстлиги саройи кассаларида ҳамда метро бекатларида соат 11.00 дан сотилмоқда.

ДИҚҚАТ

Яккасарой район улгуржи чакана савдо комбинати — республикамизнинг барча вилоятларидаги аҳоли ҳамда давлат, жамоа хўжаликларидан асал, ёнғоқ ва бошқа сабзавот меваларини чекланмаган миқдорда қабул қилади. Маҳсулотлар келтирилган заҳоти нақд пул бериб сотиб олинади. Йўл ҳақининг 50 фоизи комбинат ҳисобидан тўланади.

Комбинат ихтиёридаги 10 та савдо шахобчаси «Аския» бозори, Шота Руставели кўчаси каби шаҳарнинг энг гавжум ва савдо учун қулай манзилларига жойлашган. Мурожаат учун телефон:

53-31-25

Бизнинг манзилгоҳ: Тошкент шаҳар, Осипенко кўчаси, 1-а (Тўқимачилик комбинати, Яккасарой райони савдо маркази, Муқимий кўчаси бўйлаб Тоҳир-Зуҳра дўконининг рўпарасидан Осипенко кўчасига кирилади.)

Яккасарой район улгуржи чакана савдо комбинати.

БУЮРСАНГИЗ БАС

«Ишонч» газетаси таҳририяти қисқа муддатда таклифномалару ташрифномалар (визиткалар)ни, фирма бланкалари-ю этикеткаларни, ёрлиқлару нархномаларни тез ва сифатли тайёрлаб беради, турли хил матнларни кўпайтириш ишларини бажаради.

Бизга буюрсангиз бўлгани

МАНЗИЛИМИЗ:

700165, Тошкент шаҳар,

Правда Востока кўчаси, 24 уй.

Маълумот учун телефон: 56-87-59.

Ойнаи жаҳонда

ДЕКАБРЬ

14 ДУШАНБА

● ЎзТВ I

18.00 Янгиликлар. 18.10 «Мюнхаузеннинг саргузаштлари». Мультфильм. 18.30 Олим Хўжаев номидаги Сирдарё вилояти театрининг яккахони Асадулла Холиқов куйлайди. 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Дала юмушлари. 19.50 «Унвон муборак». Адабий-мусиқий кўрсатув. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Тижорат хабарлари. 21.00 «Мерос». Ҳайратий. 21.55 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ). 22.25 «Ёлғиз ўзи қуролсиз борди». Бадиий фильм

● ЎзТВ II
«ТОШКЕНТ»
СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Ассалому алайкум». 19.30 Болалар учун. «Совға». 20.00 «Лаҳза». Хабарлар. 20.10 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади. 20.25 Дала ҳовли эгалари учун. 20.45 «Зиёкор». 21.15 «Билиб қўйган яхши» 21.30 Ёш эстрада хонандаларининг Ботир Зокиров номли республика танлови. 22.40 «Лаҳза». Хабарлар.. 22.50 Ёш эстрада хонандаларининг Ботир Зокиров номли республика танлови (давоми).

● «ОРБИТА IV»

18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан). 18.20 «Технодром». 18.30 «Иқболи кулганда». 19.10 Футбол шарҳи. 19.40 Ю. Панич. «Уйга олиб борадиган йўл». «Нима эсканг...» 20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.55 Эълонлар. 21.00 Янгиликлар. 21.25 «Спорт уик-энди». 21.40 «Турмуш икир-чикирлари». Бадиий телесериал премьераси. 11-серия.
«Янги студия» таништиради: 22.10 «Бомонд». 22.25 «Бироқ». 22.35 «Федерико каталоги». 22.55 «Вазият». 23.25 «Джемсейшн». Танаффус пайтида (24.00) — Янгиликлар.

● «ДУБЛЬ IV»
18.00—22.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

22.00 Хабарлар. 22.25 Душанба куни детектив. «Штемп». Бадиий фильм. 23.50 «Уйга олиб борадиган узундан-узоқ йўл». Ҳужжатли фильм.

15 СЕШАНБА

● ЎзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти. 7.25 «Мусиқий жилолар» Фильм концерт. 7.55 «Ўтган кунлар». Бадиий фильм. 9.30 Ўзбек тилини ўрганамиз. 10.00 «Тошларда акс этган дунё». Телефильм. 10.30 Физика. Электродинамиканинг асосий қонунлари ва улардан фойдаланиш. 11.00 Шоирлар — болаларга. 11.30 Ўқув кўрсатуви. Математика. Натурал сонларни кўпайтириш ва бўлиш.
18.00 Янгиликлар. 18.10 «Ҳўтикча», «Кийикча». Мультфильмлар. 18.25 «Спортлото». 18.30 «Чорвадор». 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Мусиқий спектакллардан парчалар. 19.55 «Сиҳат-саломатлик». 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Тижорат хабарлари. 21.00 Ўзбекистоннинг олий қонуни. 21.30 «Учрашув». Санъаткорлар меҳнаткашлар ҳузурида. 22.30 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ). 23.00 «Тонг олдида». Бадиий фильм. 1-серия.

● ЎзТВ II
«ТОШКЕНТ»
СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Суҳбатга чорлаймиз». 19.20 Камер оркестрининг концерти. 20.00 «Бу оқшомда» кўрсатуви саҳифаларида. 21.10 Эълонлар. «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV»

6.00 Янгиликлар. 6.35 Эрталабки гимнастика. 6.45 «Тонг». 9.00 Янгиликлар. 9.20 «Империя». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия. (Канада телевидениеси). 10.10 Футбол шарҳи. 10.40 «Янги номлар». 11.30 «Турмуш икир-чикирлари». Бадиий телесериал. 11-серия. 12.00 Янгиликлар.
12.20 «Игорь Саввович». Уч серияли телевизион бадиий фильм (Довженко номли киностудия). 1-серия. 13.25 «Қурбақа-малика». Мультфильм. 13.55 «Бегона». Телевизион бадиий фильм (Рига киностудияси).
15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан). 15.25 Ишбилармон кишилар хабарномаси. 15.40 «Ён дафтар». 15.45 Р. Шчедрин. «Кучук етаклаган хоним» балетидан куйлар. 16.15 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм. 17.05 «Янги номлар». 17.50 «Ойдаралик дарвеш». Телефильм. 18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан). 18.25 Давлатлараро «Останкино» телеканали таништиради: «Ҳудуд». «Ямал-ненец территориал округи ҳақида 2-кўрсатув. 19.00 «Эдемга қайтиш». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия (Австралия). 19.50 «Миниатюра». 20.00 «Мавзу». 20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.55 Эълонлар. 21.00 Янгиликлар. 21.25 А. Миндадзе ва В. Адбрашитов фильмлари. «Армавир». Бадиий фильм. 23.40 «Мусиқий мозаика». 24.00 Янгиликлар. 00.40 «Ҳарбий ревю». 01.10 «Империя». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия.

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар. 8.20 Ишбилармон кишилар даври. 8.50 «Қор—менинг тақдирим» (Норильск, Йиллар. Одамлар). Кўп серияли телефильм. 2-серия. 9.45 «Вариацияли мавзу». 11.15 Кундузги сеанс. «Кукарача». Бадиий фильм. 12.45 «ТИНКО» Савдо уйи. 12.50 «Деҳқонларга тааллуқли масала». 13.10 «Штемп». Бадиий фильм.
15.55 «Телебиржа». 16.25 «Рост» студияси. «Мусиқий синф». 16.55 Янгиликлар. 17.10 Трансросэфир «Хусусийлаштириш панорамаси». 17.55 Эълонлар.

18.00—22.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

22.00 Хабарлар. 22.25 Спорт кўрсатуви. 22.30 «Асил ҳолича». 23.25 Сиёсат майдонида. 00.20 «Арт-обстрел».

16 ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти. 7.25 «Лагич». Телефильм. 7.50 «Мимино». Бадиий фильм. 9.20 Турк тили. 9.50 «Ёшлик» студияси саволларингизга жавоб беради. 10.30 Ўқув кўрсатуви. Информатика. Алгоритм ва унинг хоссалари.
18.00 Янгиликлар. 18.10 «Бизнинг уй». Мультфильм. 18.15 «Футбол майдонларида». 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Ҳукумат тадбирлари. 19.55 Лирик концерт. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Тижорат хабарлари. 21.00 «Қутлов». Ўзбекистон халқ ёзувчиси Муҳаммад Али. 22.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ). 22.30 «Тонг олдида». Бадиий фильм. 2-серия.

● ЎзТВ II
«ТОШКЕНТ»
СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Уолт Дисней таништиради...». Мультфильмлар тўплами. 19.20 «Спринт». 19.40 Уй-жойларни хусусийлаштириш ҳақида. 20.40 «Билим сарчашмалари». 21.10 «Суперспорт». 21.55 «Ҳамдўстлик саҳифалари». «Насриддин Бухорода» фильмининг 50 йиллигига.

● «ОРБИТА IV»

6.00 Янгиликлар. 6.35 Эрталабки гимнастика. 6.45 «Тонг». 9.00 Янгиликлар. 9.20 «Империя». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. 10.10 «Бизнинг мусиқий клуб». 10. 50 «Алпомиш-ботир». Мультфильм. 11.10 «Отрар сази» фольклор-этнографик оркестрининг концерти. 12.00 Янгиликлар.
12.20 «Игорь Саввович». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. 13.30 «Игорь юриши ҳақида қисса». Мультфильм. 13.55 «Қадрдон даштлар». Телевизион бадиий фильм («Қозоқфильм»).
15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан). 15.25 «Телемикст». 16.10 «Ён дафтар». 16.15 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм. 17.05 «Энши балапан»—куйловчи жўжа». Қозоғистондан болалар учун кўрсатув. 17.50 «Матбуот-экспресс». 18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан). 18.20 Қозоғистоннинг Давлат байрами — Республика кунига. «Бугунги Қозоғистон». Телеочерк. 18.40 Қозоғистон Республикасининг Президенти Н. А. Назарбоев сўзи. 19.05 «Эдемга қайтиш». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия. 19.55 Қозоғистон санъат усталарининг концерти. 20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 Янгиликлар. 21.20 «Дахлдорлик». Бадиий фильм («Қозоғистон»). 22.40 Телевизион танишув. Урмас Отт Михаил Горбачев билан суҳбатлашади. 23.40 Қадимий рус романсларини А. Эйзен куйлайди. 24.00 Янгиликлар. 00.40 «Ҳамма нарса бўлиши мумкин». 01.10 «Империя». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар. 8.20 Эълонлар. 8.25 Ишбилармон кишилар даври. 8.55 Сиёсат майдонида. 9.50 «Гап-гаштакларни қўмсаб». 10.20 «Албуцид». Ахборот» Аналитик кўрсатув. 11.10 «Германия — университетлар макони». 11.40 Кундузги сеанс. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 112-серия. 12.30 Трансросэфир. «Туманган», 13.15 «ТИНКО» савдо уйи. 13.20 «Деҳқонларга тааллуқли масала». 13.40 «Арт-обстрел». 15.50 «Бизнес» янги номлар». 16.05 «Бадабоки». Мактабгача ёшдаги болалар учун кўрсатув (Франция). 16.25 Ишдан бўш пайтингизда. «ТВ-ателье». 16.40 Янгиликлар. 16.55 Трансросэфир. «Узоқ Шарқ». 17.40 Парламент хабарномаси. 17.55 Эълонлар.

18.00—22.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

22.00 Хабарлар. 22.25 «Фитиль-видео». «Қирол». 22.55 Спорт кўрсатуви. 23.00 Россия Федерацияси Олий Кенгашининг сессиясида. 23.15 Криминал хабарлар экрани. 23.25 Д. Россини. «Новая опера» саҳнасида. 23.45 «Осойишталик № 9».

17 ПАЙШАНБА

● ЎзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти. 7.25 «Шермат Файзуллаев куйлайди». Фильм-концерт. 8.00 «Нотаниш ворис». Бадиий фильм 9.20 Араб тили. 9.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Истеъдодларни излаймиз». 10.30 Ўқув кўрсатуви. Ботаника. 11.00 «Анъана ва замон». 11.30 Ўқув кўрсатуви. Ўзбекистон халқлари тарихи.
18.00 Янгиликлар. 18.10 «Мюнхаузеннинг саргузаштлари». Мультфильм. 18.30 «Оқибатли бўлайлик». 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 «Ўзбекистон» телевизион киножурнали. 19.40 «Кумуш яримой». I Ашхобод халқаро кинофестивали. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Тижорат хабарлари. 21.00 «Дил номалари». Мусиқий кўрсатув. 22.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ). 22.30 «Ёш аёл учун эркак». Бадиий фильм.

● ЎзТВ II
«ТОШКЕНТ»
СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 Болалар учун. «Табассум». 19.00 «Ўн йилдан сўнг...». 19.50 Мусиқали танаффус. 20.00 «Пульс». Хабарлар. 20.10 «Бу оқшомда». 21.20 «Пульс», Хабарлар. 21.30 Эълонлар. «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV»

6.00 Янгиликлар. 6.35 Эрталабки гимнастика. 6.45 «Тонг». 9.00 Янгиликлар. 9.20 «Киддивидди». 9.35 «Империя». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. 10.25 «Театр учрашувлари». 11.05 «Айболит ва Бармалей». Мультфильм. 11.20 «Агидель-92». УФАда эстрада қўшиқлари энг яхши ижрочиларнинг Бутунроссия танлови. 12.00 Янгиликлар. Кундузги киноэкспресс 12.20 «Игорь Саввович». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. 13.30 «Аргонавтлар». Мультфильм. 13.50 «Номсиз юлдуз». Телевизион бадиий фильм. 1-серия («Свердловск киностудияси).
15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан). 15.25 «Телемикст». 16.10 «Ён дафтар». 16.15 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм. 17.05 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 17.45 «Матбуот-экспресс». 18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан). 18.25 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Ёлловчи». Бадиий фильм («Ментор синема» киностудияси). 19.55 «Соло». 20.25 Хоккей. «Известия» газетасининг соврини учун. Халқаро турнир. Россия-1 — ЧСФР терма командалари. МАСК Спорт саройидан олиб кўрсатилади. Биринчи танаффус 21.05 Хайрли тун, кичкинтойлар! Иккинчи танаффус 22.00 Янгиликлар. 23.00 Ибодатхонага олиб борадиган сўқмоқ». Телефильм. 23.35 «Исмларингиз нималарни англатади?». Танаффус пайтида 24.00 — Янгиликлар. 01.40 «Империя». Кўп серияли телевизион бадиий фильм 3-серия.

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар. 8.20 Ишбилармон кишилар даври. 8.50 «Асли ҳолича». 9.45 Мульти-пульти. 9.55 «Осойишталик № 9». 10.55 Кундузги сеанс. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 113-серия. 11.45 «Гап-гаштакларни қўмсаб». 12.15 «Параллеллар». 12.30 «ТИНКО» Савдо уйи. 12.35 «Деҳқонларга тааллуқли масала». 12.55 Д. Россияни Евгений Колобовнинг янги операсида. 13.15 «Фитиль-видео». «Қирол». 16.06 «Терминал». ,16.35 «Рост» студияси. «Жониворлар театри». 1-қисм. 17.05 Янгиликлар. 17.20 Эълонлар. 17.25 Кипрас Мажейка. НАТОдан репортажлар. 17.55 Эълонлар.

18.00—21.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

21.00 «Осойишта уй». 21.55 Эълонлар 22.0 Хабарлар. 22.25 Спорт кўрсатуви. 22.30 Россия Федерацияси Олий Кенгашининг сессиясида. 23.00 «Осойишта уй» (давоми) 24.00 Балет-видео. Ш. Калош. «Макбет». Н. Боярчиков саҳналаштирган.

18 ЖУМА

● ЎзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти. 7.25 «Медео рицарлари», «Қорли чўққилар», «Бефарқ бўлолмайман». Телефильмлар. 8.15 «Ёлғиз ўзи қуролсиз борди». Бадиий фильм. 9.30 Инглиз тили. 10.00 «Бола бошидан...». 10.40 «Саноатимиз одимлари». 11.10 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Нишона».
18.00 Янгиликлар. 18.10 «Кичкинтой» устахонаси. 18.35 «Ҳамкорлик риштлари». 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 «Фермерлар». Телефильм. 19.40 «Фанга бағишланган умр». Академик Жўра Саидов. Видеофильм премьераси. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 20.55 Тижорат хабарлари. 21.00 «Деҳқон ва замин». 22.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ). 22.30 «Хотира». Ўзбекистон халқ ёзувчиси Туроб Тўла.

● «ОРБИТА IV»

6.00 Янгиликлар. 6.35 Эрталабки гимнастика 6.45 «Тонг». 9.00 Янгиликлар. 9.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 10.00 «Саёҳатчилар клуби». (сурдо таржимаси билан). 10.50 «Пётр Богомазов. Старт ва финиш оралиғида». Ростов-Дондан кўрсатилади. 11.30 «Америка М. Таратута билан». 12.00 Янгиликлар.
12.20 «Ай лав ю, Петрович». Телевизион бадиий фильм (Одесса киностудияси). 13.55 «Номсиз юлдуз». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан). 15.25 «Бридж». 15.50 «Бизнес-класс». 16.05 «Ён дафтар». 16.10 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм. 16.35 «Марказ». 17.05 «Марҳабо, рус қиши!». «Останкино» телерадиокомпанияси рус халқ чолғулари академик оркестрининг концерти. 17.45 «Матбуот-экспресс». 18.00 Янгиликлар (сурдо таржиаси билан). 18.25 «Ватан овози». Немис маданияти фестивали маршрутлари бўйлаб. 18.50 «Инсон ва қонун». 19.15 «Америка М. Таратута билан». 19.45 «Мўъжизалар майдони». 20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.55 Эълонлар. 21.00 Янгиликлар. 21.25 «Детективлар клуби»-да. «Найзали фаришталар». Телевизион бадиий фильм премьераси. «Линда» телесериалидан (Венгрия телевидениеси). 22.30 «Миниатюра».

«ВИД» таништиради:
22.45 «Сиёсий бюро». 23.20 «Музобоз». 00.35 «Ҳафтанинг машҳур кишиси». 00.50 «Хит-конвейер». Танаффус пайтида (24.00) — Янгиликлар. 01.50 «Ай лав ю, Петрович». Телевизион бадиий фильм.

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар. 8.20 Эълонлар. 8.25 Ишбилармон кишилар даври. 8.55 «Осойишта уй». 10.50 «Параллеллар». 11.05 Миллий баскетбол уюшмасининг энг яхши ўйинлари. 12.05 Кундузги сеанс. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 114-серия. 12.55 Кипрас Мажейка. НАТОдан репортажлар. 13.25 «ТИНКО» Савдо уйи. 13.30 «Деҳқонларга тааллуқли масала».
15.40 «Телебиржа». 16.10 «Рост» студияси. «Жониворлар театри». 2-қисм. 16.40 Янгиликлар. 16.55 «Смирновлар оиласи. Бундан буён қандай яшаш керак». Телефильм (Австрия). 17.40 «М-трест». 17.55 Эълонлар.

18.00—19.20
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

19.20 Жума кунлари Уолт Дисней. «Дональднинг машҳурлик касали».

20.10—22.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

22.00 Хабарлар. 22.25 Спорт кўрсатуви. 22.30 «К-2» таништиради: «Америка юлдузлари».

23.00—01.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

19 ШАНБА

● ЎзТВ I

7.00 «Ассалому алайкум». 8.00 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Коинот гражданлари». Бадиий фильм. 9.10 Спорт кўрсатувлари: 1. Умид. 2. Регби. Чемпионат якунлари ҳақида. 10.10 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Қуёш барчага баробар». 10.40 «Алифбо сабоқлари». 11.10 Мухтор Ашрафий номидаги Тошкент Давлат консерваторияси чангчилар ансамблининг концерти. 11.45 «Эл тинчлиги йўлида». 12.20 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Менинг маҳаллам». 13.20 «Талабалик йилларим». 13.50 «Дўстлик» студияси кўрсатади. «Кўлни-кўлга бериб». 14.30 «Тараққиёт одимлари». Тижорат канали: 14.45 «Чўлда камол топганлар».
18.00 «Дайди тўтининг қайтиши». Мультфильм. 18.15 «Устоз». 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 Таэквондо. Халқаро турнир. Санкт-Петербургдан кўрсатилади. (ёзиб олинган). 19.50 Ўзбекистон халқ артисти Бобомурод Ҳамдамов куйлайди. 20.30 «Туркистон» ахбороти. 21.00 Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессияси қарорлари — ҳаётга! 21.30 «Садоқат». Ўзбекистон халқ шоираси Ҳалима Худойбердиева. 22.10 «Эрга тегмангиз қизлар». Бадиий фильм.

● «ОРБИТА IV»

6.45 Ишбилармон кишининг шанба тонги. 7.45 Эрталабки гимнастика. 7.55 Янгиликлар. 8.30 Спорт имконият. 9.00 «Марафон-15»— кичкинтойларга». 9.25 «Олтин сочмалари. Пермдан кўрсатилади. 9.55 Телефильм. 10.25 Экологик кўрсатув. 10.40 «НУЖ: эълон қилинмаган ташриф». 11.30 «Шанба кунги дастхат». 12.00 «Иш». 12.10 «Тиббиёт сиз учун». 12.50 «Олам дам олишда». 13.30 «Сиёсат» студияси иқтисодчи М. Фридман иштирокида АҚШнинг «Танлаш эркинлиги» кўрсатувини таништиради. 5-кўрсатув. 14.15 «Илҳом манбалари». 14.45 «Матбуот-экспресс». 15.00 Янгиликлар. 15.20 «Дракулито-вампирча». Кўп серияли мультфильм премьераси. 6-серия. 15.45 «Ҳайвонот оламида». 16.35 «АБВГД — Л Т Д» телесериали. 9-серия. 17.05 «Қизил квадрат». 17.45 «Матадор». 18.55 «Қайт, Лумумба». Телевизион бадиий фильм премьераси («Таллинн фильм»). 20.15 Волейбол. Россия чемпионати. Эркаклар. МАСК — Самотлор». 20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 Янгиликлар. 21.20 «Эстрада гардемаринлари». Сочидаги эстрада. қўшиқлари ёш ижрониларининг 1 халқаро фестивали ҳақида. 22.50 Волейбол. Россия чемпионати. Эркаклар. «Самотлор» — «Автомобилист». 23.20 Хоккей. «Известия» газетасининг соврини учун халқаро турнир. «Канада — Россия терма командалари. 3-давр. МАСК спорт саройидан кўрсатилади. 24.00 Янгиликлар. 00.40 Охирги кино сеанс. «Алла». Бадиий фильм (Россия, Польша, Исроил биргаликдаги маҳсулоти).

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар. 8.20 Миллий баскетбол уюшмасининг баскетбол шарҳи. 8.50 Мульти-пульти. 9.00 «Спорт олами «Жиллетт» фирмаси нигоҳи билан». 9.30 «03» программаси. 10.00 «Плюс ўн бир» видеоканали. 11.15 Кундузги сеанс. «Шаҳризоданинг янги эртаклари». Бадиий фильм. 1-серия.

12.20—16.45
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ.

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

16.45 «Тилла шпора». 17.15 «Бола тилидан...» 17.45 Мульти-пульти. 17.55 Эълонлар. 18.00 Хабарлар. 18.20 «Маски-шоу». 18.50 Чегарасиз футбол.

19.45—22.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

22.00 Хабарлар. 22.25 Эълонлар. 22.30 «Мутлақо маҳфий».

23.25—01.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20 ЯКШАНБА

● ЎзТВ I

7.00 «Сув кетар, тош қолар». Телефильм. 7.30 Ёш хонандалар «Камолот-90» Республика танловининг совриндори Тўлқин Ҳайдаров куйлайди.
8.00 «Туркистон» ахбороти. 8.30 «Қизалоқ, фильмда ўйнашни хоҳлайсанми?». Бадиий фильм. 9.50 «Саломат бўлинг». 10.20 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Мушоира». Нодира таваллудининг 200 йиллигига. 11.05 Болалар учун. «Биргаликда куйлаймиз». 11.35 «Меҳр». 12.15 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар». 12.55 «Мўъжизакор гўзаллик сири». Телефильм. 13.20 «Дилраболар келсалар». Мусиқий кўрсатув. 14.00 Тижорат канали: «Оби ҳаёт». Фарғона «Водоканал» трести ҳақида.
18.00 «Кичкинтой» студияси кўрсатади. 19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида). 19.20 «Чимёнда бир кун». Телефильм. 19.30 «Актёрлар ва роллар». Саида Раметова. 20.30 «Ўзбекистон» ахбороти. 21.00 «Марҳабо, талантлар!». Ўзбекистон Республикаси бадиий ҳаваскорлик жамоаларининг телевизион фестивали. Фарғона вилояти. 22.30 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Разолат». Бадиий фильм

● «ОРБИТА IV»

6.25 «Руҳни чиниқтириш». 7.25 «Спортлото» тиражи. 7.40 «Момиқ думли шайтонча». Мультфильм. 7.55 Янгиликлар. 8.30 «Эрта саҳарлаб». «Денвер — динозаврларнинг энг охиргиси». Кўп серияли мультфильм премьераси. 9.00 «Ҳозирча ҳаммаси жойида». Дам олиш кўрсатуви. 9.30 «Тонг юлдузи». 10.20 «Қора кўркам от саргузаштлари». Болалар учун кўп серияли телефильм премьераси. 23-серия. 10.45 «Янги авлод танлайди». 11.35 «Кино ҳақиқатми?». «Қасам». Бадиий фильм. (Тбилисси киностудияси, 1946 й.).

«КТВ-1» ҳамда «Франс интернасиональ»
канали таништиради:

14.00 «Пиф ва Геркулес». Кўп серияли мультфильм премьераси. 14.10 «Кусто командасининг сувости одиссеяси». Кўп серияли ҳужжатли фильм премьераси.
15.00 Янгиликлар. 15.15 «Саёҳатчилар клуби». 16.05 «Ҳунарли хор бўлмас». 16.10 «Уолт Дисней таништиради...» 17.00 Халқ куйлари. 17.20 Эфирда бевосита мулоқот. 18.00 «Панорама». Ҳафталик халқаро кўрсатув». 18.45 Янгиликлар. 19.00 Рукн премьераси: «Оба-На-Угол» томошалари. 19.50 «Анфиса». Москва «Современник» театри фильм-спектаклининг премьераси. Л. Андреев пьесаси. 21.55 Эълонлар.
22.00 «Якунлар». 22.45 «Телелоция». 23.00 «Нима? Қаерда? Қачон». 00.05 Янгиликлар. 00.20 Волейбол. Россия чемпионати. Эркаклар. «Самотлор» — «Динамо» (Москва вилояти). 00.50 Қўл жанги бўйича Россия чемпионати.

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар. 8.20 Мульти-пульти. 8.30 Ҳужжатли панорама. 9.20 «Калит» кўрсатуви. «1812 йил момақалдироғи». 12-фильм. 9.50 «Сиз яратган боғ». 10.20 «Қиролликдаги саргузашт» Қўғирчоқ мультфильм. 17-серия

10.50—11.50
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

11.50 Кундузги сеанс. «Шаҳризоданинг янги эртаклари». Бадиий фильм. 2-серия.

12.50—15.00
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

15.00 «Доразмон», Мультфильм премьераси (Япония). 15-серия. 15.15 «Познер ва Донахью». 15.45 «Репортёр». 16.00 «Оқ қарға». 16.45 Парламент хабарномаси. 17.00 «Ҳақиқат онлари». Андрей Караулов саволларига А. Тарасов жавоб беради.

17.55—18.50
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

18.50 Стас Намин (Эс-Эн-Си) маркази таништиради. Голливуд классик фильмлари. 20.55 Эълонлар. 21.00 Эс-Эн-Си тунги клуби. Рок-мусиқа юлдузлари иштирокида мусиқий фестивали. 22.00 Хабарлар.

22.25—01.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

«Тошкентдан гапирамиз ва кўрсатамиз»дан олинди.

Қадамингизга ҳасанот

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги тасарруфидаги маданият ходимлари малакасини ошириш институтининг ташкил топганига 20 йил тўлди. Қуйида мухбиримизнинг институт ректори Сирожиддин Сайфиевич ҚАРИМОВ билан бўлиб ўтган суҳбатини ўқийсиз.

ЎЗЛИГИМИЗ МЕЗОНИ

— Сирожиддин Сайфиевич, сиз раҳбарлик қилаётган республика маданият ходимлари малакасини ошириш институтининг мавқеи, аҳамияти ҳаммага маълум. Унинг фаолият кўрсата бошлаган йилларининг илк одимларини эслаб ўтиш жоиз бўлмасмикин?

— Дарҳақиқат, бундай институтларнинг бўлиши — ҳаёт тақозосидир.

Институтимиз узоқ йиллар фаолият кўрсатган маданият ходимлари малакасини ошириш курслари негизида ташкил топганини, узоқ йиллар кўҳна Кўкалдош мадрасасининг биносида фаолият кўрсатиб келганини кўпчилик маданият ходимлари яхши билишади. Унинг штат рўйхатида биттагина ўқитувчи, тўртта ходим бор эди. Керакли техника воситалари, дурустгина кутубхонаси ҳам йўқ эди. Тор ва қоронғу ҳужралар ётоқхона вазифасини ўтарди.

Биринчи дарслар 1971 йил апрель ойидан бошланиб, унда жами 499 раҳбар ходим, клуб, кутубхона ва музей ходимлари малакасини оширган.

Тингловчиларга сабоқ беришга А. П. Қаюмов, Л. П. Қаюмов, Х. Ғ. Расулов, М. Х. Қодиров, Е. И. Яроцкий, Ю. А. Бафоев, А. И. Абдусамедов, А. М. Муҳамедов каби республиканинг таниқли олимлари санъат ва маданият арбоблари, амалиётчилар жалб қилинган эди.

Институт ташкил этилганидан бери унда 22186 клуб ва кутубхона ходимлари, мусиқа ва санъат билим юрти ўқитувчилари, болалар мусиқа мактаблари муаллимлари, театр, концерт муассасаларининг ижодий ва техник ходимлари, музей ходимлари, таъмирловчилар, иқтисодчилар, ҳисобчилар ва бошқа мутахассислар ўз малакасини оширишга муваффақ бўлди.

Тингловчилар сони йил сайин ортиб борди. Дастлаб бир йил давомида 499 тингловчи малакасини оширган бўлса, ҳозир йилига 2000 дан ортиқ тингловчи ўқитилмоқда.

Илмий-ижодий қудратимизни чамалаб, унинг ҳар бир бўғинидан самарали фойдаланишга уринаяпмиз. Давр оғир бўлиб қолди, ижодий-илмий ходимлар меҳнати касод бўлди, дейишади. Бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида аҳоли қатламининг айни шу қисмига жуда оғирлиги аён. Лекин бу даврнинг жамият учун ниҳоятда безарар ўтиши айнан шу қатлам — яъни зиёлилар ўзларининг илмий ва ижодий имкониятларини тўла ишга солишни талаб этади. Кишилар қалбида давр шамоллари сўндира бошлаган умид нурини қайта ўт олдирувчи куч шулар эканини англаб, институтимиз профессионал-иқтисодий таълим тизимида мингдан ортиқ тарғиботчиларни тайёрлади. Бунга жамиятга фойдаси тегиши мумкин бўлган жуда кўп кишилар, жумладан, театр, мусиқа мактаблари, кутубхона директорларини, шаҳар ҳамда район маданият бўлимлари мудиралари ва яна кўплаб бошқа кишилар жалб этилди.

— Малакасини оширишга келган тингловчилар орасида кутубхона ходимлари сони кўпроқ экан. Бу ҳол кишини маданий ҳаётимизнинг бу тармоғига кўпроқ аҳамият беришимиз керак эмасмикин, деган хулосага олиб келаяпти.

— Ҳар бир миллатнинг тараққиёт даражаси унинг маърифати, маданияти билан ўлчаниши маълум.

Бугун Ўзбекистон Республикасида 18 мингдан ортиқ кутубхона аҳолига хизмат қилиб турибди. Шулардан 6791 таси Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлиги тизимидаги кутубхоналар. Шу рақамларнинг ўзи ҳам бу соҳага эътибор ҳамиша катта бўлишини тақозо этади.

— Сирожиддин Сайфиевич, сўнгги пайтлар баъзи ижодий олий ўқув юртларида ҳам малака ошириш факультетларини очиш ҳақида турли хил миш-мишлар юрибди Буни ҳатто айрим идоралар ҳам қўллаб-қувватламоқдалар.

— Тўғри, тарих силсиласида бугунги кунимиз ҳам англаниши кийин бўлган давр сифатида қолса керак. Бундай пайтдан ҳамма нарсани кутиш мумкин. Бу ҳам маданиятимизнинг қай даражалигидан далолатдир.

Охирги йиллар олий билимгоҳларга талабаларни қабул қилиш анчагина камайди. Бу — дарс соатларининг ҳам камайганини билдиради. Олий мактабларнинг кўпгина ўқитувчилари ишсиз қолмоқда. Шуниси аянчлики, улар ичида юзлаб маърифат жонкуярлари, ҳақиқий истеъдод эгалари ҳам бор. Уларни олий мактабда сақлаб қолиш учун, қолаверса, уларни ижтимоий ҳимоялаш учун дарс соатлари топиб бериш керак. Мана шу аснода олий билимгоҳларимизнинг баъзилари шундай таклиф билан чиққан бўлишлари мумкин. Катта институтни тарқатиб юбориш ҳеч гап эмас. Лекин малака ошириш факультетларини том маънода таъминлашга билимгоҳларимиз тайёрми? Қолаверса, янгини ташкил қилиш, тайёр институтдан фойдаланишга нисбатан икки, ҳатто уч баравар қимматга тушиши аниқ-равшан нарсаку!

Ҳар бир халқнинг башарият тараққиётидаги ўрни, маданий савияси ўтмишда ва бугунда ўз маданий қадриятларига муносабати билан, истиқлол учун жон куйдириши билан белгиланади.

Мана шу талаблардан келиб чиққан ҳолда маданият ходимлари малакасини ошириш институти фаолиятини тубдан ўзгартиришни давлат аҳамиятига молик масала деб ўйлаймиз.

Юқорида айтилганлардан келиб чиқиб республика маданият ходимлари малакасини ошириш институтини ҳам Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги раҳбар ва ижодий ходимлари малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш университетига айлантириш мақсадга мувофиқ бўлади деб ўйлаймиз. Шу хусусда таклифларимизни Маданият ишлари вазирлигига юборганмиз.

— Бу — яхши ният. Унинг амалга ошуви ишингиз кўлами, мазмунини, ҳатто тингловчилар тоифаси, ўқиш муддатини ҳам тубдан ўзгартиришни тақозо этадику-а?

— Маданият ходимларининг таълим олишда узлуксизликни таъминлаш учун жойларда институтимизнинг факультетларини очиш — масала ҳал этилишининг бир томони деб ўйлаймиз. Бунга маҳаллий идоралар ҳам қизғин киришмоқлари лозим.

Ходимларнинг ўз билимини муттасил тўлдириб ва янгилаб боришдан шахсий манфаатдорлиги ва шахсий масъулият ҳиссини кучайтириш ҳам бугунги кундаги энг долзарб масаладир. Раҳбар ходимлар ва мутахассисларнинг мансабга кўтарилиши, ўзларига монанд ойлик иш ҳақини белгилаш масалалари, уларнинг малака ошириш институтида малакасини оширган ва энг асосийси олган билимларини ишда оқилона қўллаш самараларига қараб ҳал этилмоғи даркор.

Республикада таълим тизими, шу жумладан мусиқа таълими ҳам ислоҳга муҳтож эканлигини назарда тутмоқ лозим. Мусиқа таълими дастурларининг таҳлили ижрочиларни тайёрлашга қаратилганини кўрсатмоқда, ҳолбуки ҳаётда бу соҳани битирганлардан асосан ўқитувчи сифатида фойдаланилади. Шу сабаб мусиқа таълими тизими йўналишини ўзгартириш, унинг ҳозирги замон талаблари даражасига тўлиқ жавоб берадиган шаклларини барпо этиш лозим.

Эндиликда Ўзбекистон кўп жиҳатдан дунёга қучоқ очаяпти. Халқимизнинг ўз тили, дини, тарихи, маданияти, санъати, шу жумладан мусиқасига бўлган қизиқиши тобора ортиб бораётганини ҳис қилаяпмиз. Мусиқий қадриятларга бўлган муносабат ҳам ўзгармоқда. Бундай ижобий ўзгаришлар республика маданият ходимлари малакасини ошириш институтидаги мусиқа дарсларида ҳам ўз аксини топмоқда.

Бундан асосий мақсад — ўрта махсус мусиқа билим юртлари ва бошланғич мусиқа мактаблари малакали ўқитувчилар, миллий мусиқа бўйича мутахассисларга эга бўлишлари ва шу санъатни ёш авлодга пухта ўргатишларига эришишдир.

Малака ошириш эндиликда мактабгача ёшдаги муассасаларнинг мусиқа тарбиячиларидан тортиб мусиқа мактабларининг касблар бўйича ўқитувчиларга бўлган ихтиёжини ҳам қондиришдан иборадир.

Институтимиз олдида турган энг долзарб масалалардан бири — ётоқхона қурилиши масаласи.

Бугун 9 қаватли ётоқхонанинг ишчи чизмаларини тайёрлаб «Главташкентстрой»нинг 12-трестига топширдик. Вазирлар маҳкамаси шу масалада бизга ёрдам бериб, мазкур ётоқхонани 1993 йил режасига киритса мақсадга мувофиқ бўларди.

Биз юқорида айтиб ўтган муаммолар ҳал этилажагидан умидвормиз. Мустақил Ўзбекистон Республикамизнинг туб манфаатлари ҳам шуни тақозо этмоқда.

— Эзгу орзуларингизнинг амалга ошувига тилакдошмиз.

Суҳбатдош:
Жонрид АБДУЛЛАХОНОВ.

ИШОНЧ

Бош муҳаррир

Тўлқин ҚОЗОҚБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Анвар АҚБАРОВ, Акмал АКРОМОВ (бош муҳаррир муовини), Муҳаммадлатиф ЖУМАНОВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб), Жасур НОСИРОВ, Шарифа САЙДВАЛИЕВА, Муҳайё ТЎЛАГАНОВА, Шабот ХЎЖАЕВ, Болтабой ЮСУПОВ, Турсун ҚЎШАЕВ, Дилбар ҒУЛОМОВА.

● Бош муҳаррир қабулхонаси — 56-25-36

● Бош муҳаррир муовини — 56-52-89

● Масъул котиб — 56-52-78

● Котибият — 56-87-59

БЎЛИМЛАР

● Ижтимоий, иқтисодий ва социал масалалар — 56-82-79.

● Маънавият маданият ва хатлар — 56-87-78, 56-87-63.

● Безатиш ва сураткашлик — 56-87-74.

● Ишлаб чиқариш, хўжалик ва ноширлик — 56-55-85.

● ВИЛОЯТЛАРАРО МУХБИРЛАРИМИЗНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ:

Андижонда — 5-32-24;
Гулистонда — 2-10-02;
Жиззахда — 2-39-54;
Наманганда — 6-22-10;
Нукусда — 4-19-97;
Самарқандда — 35-63-64;
Термизда — 2-70-07;
Тошкентда — 56-87-59;
Урганчда — 6-87-82;
Фарғонада — 4-47-73;
Қаршида — 5-33-71.

● Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 ораликда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. Таҳририят воситачилик қилмайди Мақолалардаги фикр-мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар зиммасидадир.

● Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.

● «Ишонч» газетаси 1991 йил 8 январь куни Ўзбекистон Республикаси матбуот давлат қўмитасида рўйхатга олинган ва унга 000068 сонли гувоҳнома берилган.

СОТУВДАГИ НАРХИ 3 СЎМ.

● ДУШАНБА кунлари чиқади.

● Босишга 11-декабрда топширилди.

● Навбатчи масъуллар:

Турғун Назаров,
Санъат Махмудова.

● МАНЗИЛИМИЗ:

700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» газетаси кўчаси, 24 -уй.

● Буюртма Г-539

● 101210 нусхада босилди

● Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёти-матбаачилик концернининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12